

Activiteiten- verslag 2019

1 januari - 31 december

Volgens het geharmoniseerd EEG-verslag
verschenen in bijlage II van de Resolutie
van de Raad 90/C329/03

antigif
centrum
centre
antipoisons

070 245 245

Antigifcentrum

Militair Hospitaal Koningin Astrid
Bruynstraat 1 - 1120 Brussel

Administratie

t 02 264 96 36

f 02 264 96 46

e-mail info@poisoncentre.be

www.poisoncentre.be

Algemeen directeur
Dr. Anne-Marie Descamps

Adjunct algemeen directeur
Prof. dr. Dominique Vandijck

INHOUDSTAFEL

1. ADMINISTRATIEVE GEGEVENS.....	5
1.1. Statuut.....	5
1.2. Personeel.....	6
1.3. Resultaten 2019 - Budget 2020	8
2. OPDRACHTEN EN ACTIVITEITEN VAN HET ANTIGIFCENTRUM	11
2.1. Telefonische informatieverstrekking bij acute vergiftigingen.....	11
2.2. Documentatie.....	11
2.3. Beschikbaar stellen van antidota.....	12
2.4. Toxicovigilantie.....	13
2.5. Samenstellingen van gevaarlijke mengsels, biociden en pesticiden aanwezig op de Belgische markt en in het Groothertogdom Luxemburg.....	13
2.6. Diverse activiteiten.....	14
3. INFORMATIE OVER COMMERCIELE PRODUCTEN	15
3.1. Geneesmiddelen	15
3.2. Cosmetica	15
3.3. Gevaarlijke mengsels	15
3.4. Andere mengsels.....	16
3.5. Gewasbeschermingsmiddelen	16
3.6. Biociden	16
4. MODERNISERING VAN HET SYSTEEM VOOR HET BEHEER VAN OPROEPEN.....	17
5. PROFIEL VAN DE OPROEPEN.....	19
5.1. Doelgroep.....	19
5.2. Totaal aantal oproepen: 60.668	20
5.3. Hoe neemt men contact op met het Antigifcentrum.....	20
5.4. Aantal oproepen per maand	20
5.5. Aantal oproepen per dag	21
5.6. Aantal oproepen per uur.....	21
5.7. Wie belt waarvoor?	22
6. PROFIEL VAN DE INTOXICATIES.....	24
6.1. De slachtoffers.....	24
6.2. Wijze waarop de blootstelling tot stand kwam.....	27
6.2.1. Toedieningsweg bij menselijke geneesmiddelen ('Human medicines')	27
6.2.2. Toedieningsweg bij niet-geneesmiddelen.....	28
6.3. Blootstelling per categorie producten	28
6.3.1. Methodiek	29
6.3.2. Overzicht van blootstellingen per categorie van producten	29
6.3.3. Blootstellingen aan menselijke geneesmiddelen ('Human medicines')	32
6.3.3.1. Blootstellingen aan geneesmiddelen voor het zenuwstelsel ('Nervous system').....	33

6.3.3.2. Blootstellingen aan geneesmiddelen voor het ademhalingsstelsel ('Respiratory system').....	34
6.3.3.3. Blootstellingen aan geneesmiddelen voor de spieren en gewrichten ('Musculo-skeletal system').....	35
6.3.4. Blootstellingen aan chemische producten.....	36
6.3.4.1. Blootstellingen aan reinigingsproducten ('Cleaning, care and maintenance products').....	37
6.3.5. Blootstellingen aan cosmetica, levensmiddelen, tabaksproducten en andere ('Cosmetic, food, tobacco and daily products').....	40
6.3.5.1. Cosmetica (Cosmetic products).....	41
6.3.5.2. Tabaksproducten (Tobacco products, electronic cigarettes/mixtures and smokeless tobacco products).....	41
6.3.6. Blootstellingen aan biociden en gewasbeschermingsmiddelen ('Products for protection against and control of microbes and pests').....	41
6.3.7. Blootstellingen aan levende organismen ('Living organisms').....	43
6.4. Omstandigheden van de intoxicaties bij menselijke slachtoffers.....	43
6.5. Dodelijke gevallen.....	45
6.6. Vergiftiging bij dieren.....	45
6.6.1. Algemeen.....	46
6.6.2. Biociden ('Biocidal products').....	47
7. ANTIDOTA AFGELEVERD DOOR HET ANTIGIFCENTRUM.....	50
8. AANVRAGEN VOOR INFORMATIE.....	51
9. DIVERSE ACTIVITEITEN.....	53
9.1. Projecten en studies.....	53
9.2. Congressen, symposia en studiedagen.....	54
9.3. Voordrachten en vormingen.....	55
10. PERSAANDACHT IN 2019.....	56
11. CONCLUSIE.....	59

ADMINISTRATIEVE GEGEVENS

1.1. Statuut

Het Antigifcentrum is een koninklijke stichting van openbaar nut (K.B. van 10/3/1967).

Het Centrum is opgenomen in het Koninklijk Besluit van 9 oktober 2002 tot vaststelling van de nooddiensten. Dit Koninklijk Besluit bepaalt dat de operatoren de telecommunicatiekosten naar de urgentielijn op zich moeten nemen.

De Minister van Volksgezondheid bepaalt het bedrag van de subsidie die aan het Antigifcentrum wordt toegekend in het kader van dringende medische hulp.

De Nationale Loterij betaalt de subsidie volgens het Koninklijk Besluit dat de verdeling van de subsidies van het begrotingsjaar vastlegt.

1.2. Personeel

Op 31/12/2019 telt het Centrum 27 medewerkers of 22,5 voltijds equivalenten.

CATEGORIE	PERSONEEL N	VOLTIJDS EQUIVALENT N
Directie	2	2
Algemeen directeur	1	1
Administratief directeur	1	1
Wetenschappelijke cel	15	11
Arts	12	11
Apotheker	3	2,5
Algemeen secretariaat	2	2
Boekhouder	1	1
Administratief medewerker	1	1
Medisch secretariaat	4	3,5
Cel informatica	2	2
Coördinator informatica	1	1
Netwerkbeheerder	1	1
Bibliotheek	1	1
Cel communicatie en marketing	1	1
TOTAAL	27	22,5

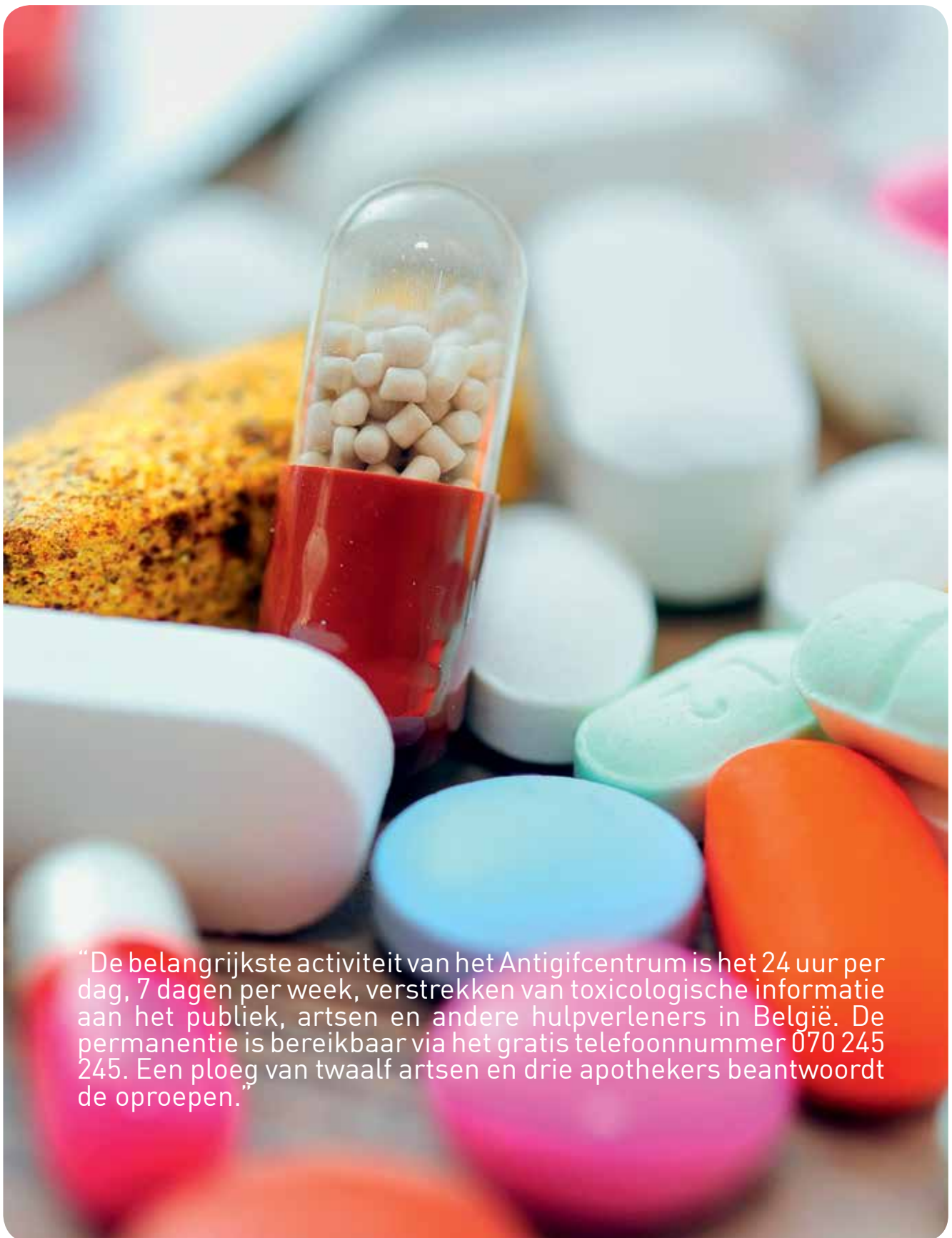

1.3. Resultaten 2019 - Budget 2020

KOSTEN	RESULTAAT 2019 N	BUDGET 2020 N
Personeelskosten	2.368.053	2.695.867
Werkingskosten	404.052	376.200
Prestaties derden	53.017	35.000
Congressen & vergaderingen	31.327	26.000
Huurlasten en onderhoud	41.537	49.500
Antidota	92.826	90.000
Informatica	39.319	24.500
Preventie en informatie	37.373	18.000
Documentatie	43.218	49.650
Post	90	1.200
Telecommunicatie	38.028	48.000
Bureelbenodigdheden	14.932	14.500
Verzekeringen	3.316	3.700
Meubilair	130	5.500
Andere werkingskosten	8.939	10.650
Andere bedrijfskosten	139.497	-161.000
Afschrijvingen	168.553	20.000
Provisies (vakanties,...)	-74.360	-185.000
Financiële kosten	1.304	4.000
Bestemde fondsen	44.000	0
TOTAAL KOSTEN	2.911.602	2.911.067

INKOMSTEN	RESULTAAT 2019	BUDGET 2020
	N	N
Facultatieve hulp (essenscia; pharma.be)	86.510	86.510
Giften	0	300
Project Farmacovigilantie FAGG	66.869	66.640
Project Farmacovigilantie Vet. FAGG	6.677	6.654
Project gevaarlijke mengsels	29.836	29.993
Project gewasbeschermingsmiddelen 2019-2022	25.000	35.000
Project FOD toxicovigilantie CLP	100.000	0
Project FOD toxicovigilantie biociden	9.998	20.000
Personeel bijzonder statuut (Actiris)	142.538	135.889
Personeel bijzonder statuut (Maribel)	63.876	63.750
Prestaties	102.028	93.350
Financiële opbrengsten	0	2.000
	633.332	540.086
Basissubsidie Volksgezondheid via de Nationale Loterij	2.044.930	2.085.828
Project ICT Nationale Loterij	21.300	21.300
Project CO Nationale Loterij	0	52.800
	2.066.230	2.159.928
Conventie Groothertogdom Luxemburg	212.473	212.473
TOTAAL INKOMSTEN	2.912.035	2.912.487
SALDO	433	1.420

2. OPDRACHTEN EN ACTIVITEITEN VAN HET ANTIGIFCENTRUM

De opdrachten zijn opgenomen in het Koninklijk Besluit van 25 november 1983 (B.S. van 6 januari 1984) en werden aangevuld met diverse decreten.

Telefonische informatieverstrekking bij acute vergiftigingen

De belangrijkste activiteit van het Antigifcentrum is het 24 uur per dag, 7 dagen per week, verstrekken van toxicologische informatie aan het publiek, artsen en andere hulpverleners in België. De permanentie is bereikbaar via het gratis telefoonnummer 070 245 245. Een ploeg van twaalf artsen en drie apothekers beantwoordt de oproepen.

Bij elke oproep evalueren zij het risico op intoxicatie. Ze geven advies omtrent de eerste zorgen en omtrent de noodzaak van een medische interventie of een hospitalisatie. Bij de oproepen van medische professionelen wordt ook extra informatie gegeven omtrent de toxische eigenschappen van het product, de symptomen te wijten aan de intoxicatie, de geadviseerde onderzoeken en behandeling.

De betrokken producten gaan van geneesmiddelen, huishoudproducten, pesticiden, biociden, cosmetica, drugs, planten, dieren en voeding tot chemische producten.

Het Centrum beschikt niet over een hospitalisatie-eenheid of over een labo voor klinische toxicologie.

Sinds juni 2015 kunnen de inwoners van het Groothertogdom Luxemburg het Belgisch Antigifcentrum gratis bellen via het nummer 8002-5500.

Documentatie

Het Antigifcentrum beheert een grote wetenschappelijke en technische databank met betrekking tot giftige stoffen.

Om de oproepen te kunnen beantwoorden zijn meerdere datagegevens beschikbaar:

- **Gegevens afkomstig van de industrie:**
In de meeste gevallen geeft de beller de commerciële naam van het product die voorkomt op het etiket. De eerste fase bestaat er dan ook in om de samenstelling

van het product na te kijken op de commerciële fiche die door de industrie aan het Antigifcentrum werd toevertrouwd. Na identificatie van het product bestaat de tweede fase erin om de toxiciteit van de elementen waaruit het product is samengesteld te evalueren door, indien nodig, de interne of externe databanken te raadplegen.

De meest gebruikte externe databanken zijn Micromedex Health Care Series (Poisindex, Drugdex), Toxbase en Toxinz. Deze databanken verzamelen monografieën over een groot aantal toxische stoffen en zijn een handige tool voor antigifcentra.

- **Gegevens afkomstig van de verdere opvolging van oproepen:**

Het is belangrijk om bij een aantal oproepen een verdere opvolging te organiseren, gezien dit interessante informatie kan opleveren. Hierbij gaat het niet alleen om oproepen van het publiek, maar ook om oproepen van medische professionelen en dierenartsen. Deze informatie wordt bewaard in een interne databank van het Antigifcentrum. Vaak zijn het precies die oproepen die gegevens opleveren over vergiftigingen met nieuwe of weinig courante producten, waarvoor er over het algemeen weinig gegevens zijn te vinden in de wetenschappelijke literatuur. Deze follow-ups dragen bij tot een betere kennis van de toxiciteit van producten voor mens en dier.

- **Gegevens afkomstig van de literatuur:**

Een documentalist organiseert en analyseert gegevens uit de medische literatuur: artikels met betrekking tot toxicologie worden op regelmatige basis bewaard, geïndexeerd en ingegeven in een interne databank zodat ze snel kunnen worden teruggevonden. De interessantste artikels worden regelmatig onder de vorm van een maandelijks informatiebulletin doorgespeeld aan de artsen en apothekers.

Beschikbaar stellen van antidota

In nauwe samenwerking met de spoedgevallendiensten van ziekenhuizen faciliteert het Antigifcentrum de toegang tot antidota.

De behandeling van intoxicaties bestaat meestal uit het steunen van vitale levensfuncties en het bestrijden van symptomen.

Nochtans zijn er intoxicaties waarvoor het toedienen van antidota of specifieke medicatie aangewezen is.

Sommige antidota zijn courante geneesmiddelen en beschikbaar in alle ziekenhuizen. Denken we maar aan N-acetylcysteïne, gebruikt bij paracetamolintoxicaties om leverschade te voorkomen of fytomenadione (vitamine K1), gebruikt bij intoxicatie met vitamine K-antagonisten zoals bepaalde anticoagulantia.

Andere antidota worden slechts in uitzonderlijke gevallen gebruikt en zijn in België niet geregistreerd als geneesmiddel, vaak om commerciële redenen. Chelatoren van zware metalen of cholinesterase reactivators zijn in Frankrijk of in Duitsland geregistreerd en moeten geïmporteerd worden, wat in geval van nood hun beschikbaarheid beperkt.

Sommige producten, zoals digitalisspecifieke antilichamen of antidota tegen slangenbeten zijn bovendien heel duur, hebben een beperkte houdbaarheid en zijn slechts beschikbaar in enkele grote ziekenhuizen. Daarom houdt het Antigifcentrum een voorraad ter beschikking voor ziekenhuisartsen en organiseert het, indien nodig, het transport van de gevraagde geneesmiddelen.

De stock van het Antigifcentrum bevat:

- Digitalisspecifieke antilichamen (Digifab®);
- Anticholinergica inspuikbaar: Biperideen (Akineton®);
- Chelatoren van zware metalen:
 - Dimercaprol (BAL®);
 - Pruisisch Blauw (Antidotum Thalii Heyl®);
 - Dinatrium calcitetracemaat (Calcium Edetate de Sodium®);
 - Penicillamine (D-) (Metalcaptase®);
 - Succimer (Succinaptal®);
 - DMPS (Dimaval®).
- Een inhibitor van het alcoholdehydrogenase: 4-methylpyrazole (Fomepizole Eusa Pharma®)
- Physostigmine (Anticholium®);
- Cholinesterase reactivator: Pralidoxime methylsulfaat (Contrathion®);
- Antisera: Een hoogwaardig gezuiverd serum voor de behandeling van adderbeten van de Europese of gewone adder, de aspisadder en de zandadder (Viperfav®);
- Silibinine: een geneesmiddel dat wordt gebruikt bij vergiftiging met amatoxine bevattende paddenstoelen (bijvoorbeeld de groene knolamaniet) (Legalon- Sil®).

De loten Digifab® die afgeleverd werden door het Antigifcentrum in 2019 konden enkel maar vervangen worden door loten met een vervaldatum van minder dan één jaar na aankoop. Met een kostprijs van meer dan € 12.000, vergt het op peil houden van deze voorraad dan ook een belangrijk financieel risico voor het Antigifcentrum.

Tweeëntwintig ziekenhuisapotheken, verspreid over heel België, stellen eveneens antidota ter beschikking aan gehospitaliseerde patiënten. Zij brengen het Antigifcentrum regelmatig op de hoogte van hun voorraad. Het Centrum kan zo de artsen voor een welbepaald product verwijzen naar het dichtstbijzijnde ziekenhuis.

EAPCCT: European Association of Poison Centres and Clinical Toxicologists

🚩 Toxicovigilantie

Het Antigifcentrum heeft ook een opdracht van toxicovigilantie. Deze opdracht houdt in situaties op te sporen waar een nieuw of onaanvaardbaar risico bestaat voor de gezondheid, gekoppeld aan het voorstellen van maatregelen om het risico onder controle te houden.

Naast deze algemene opdracht kan de overheid gerichte vragen stellen omtrent de opvolging van bepaalde producten of categorieën van producten.

Het Centrum beantwoordt ook alle vragen om informatie van de overheid.

🚩 Samenstellingen van gevaarlijke mengsels, biociden en pesticiden aanwezig op de Belgische markt en in het Groothertogdom Luxemburg

🚩 Het Koninklijk Besluit van 1993 dat de verplichting oplegde om gevaarlijke mengsels aan te geven aan het Antigifcentrum, werd in juni 2015 opgeheven. De reden hiervoor was het in werking treden van de reglementering 1272/2008/EU in verband met de classificatie, etikettering en verpakking van substanties en mengsels. Artikel 45 van deze reglementering, bekend onder de naam CLP-reglementering, voorziet dat elke lidstaat een instelling aanduidt die verantwoordelijk is voor de ontvangst van de aangiften van gevaarlijke mengsels die op de markt komen. In België voorziet het Koninklijk Besluit van 21 april 2016, verschenen in het Belgisch Staatsblad de dato 9 mei, om het Antigifcentrum aan te duiden als organisme dat belast is met de ontvangst van de informatie omtrent de samenstelling van mengsels die geklasseerd zijn als gevaarlijk omwille van hun effecten op de gezondheid of omwille van hun fysische effecten.

🚩 Het Antigifcentrum ontvangt eveneens de samenstelling van de biocides (Koninklijk Besluit de dato 8 mei 2014) die op de markt komen en heeft toegang tot de samenstelling van pesticiden voor landbouwgebruik.

In het kader van de conventie die werd afgesloten met het Groothertogdom Luxemburg in juni 2015, is het Antigifcentrum ook aangeduid als competent organisme om de informatie te ontvangen omtrent producten die op de Luxemburgse markt komen, inclusief de landbouwpesticides en de biocides.

➤ Diverse activiteiten

- vormingsaanbod voor professionele zorgverstrekkers (zoals verpleging, brandweer,...);
- samenwerking met antigifcentra van ander landen;
- deelname aan drie werkgroepen (informatica, guidance en categorisering) georganiseerd door de Europese Commissie om de regelgeving van annex VIII van het CLP-reglement te regelen. Deze werkgroepen begeleiden de harmonisatie van de gegevens die door de industrie aan de Europese antigifcentra moeten worden doorgegeven;
- deelname aan de werkgroep die het beheer verzorgt van de Europese databank van het 'Cosmetic Product Notification Portal' (CPNP);
- deelname en posterpresentaties op congressen, o.a. op het jaarlijks congres van de EAPCCT (European Association of Poison Centres and Clinical Toxicologists). In 2019 vond het congres plaats in Napels (Italië).

3.

INFORMATIE OVER COMMERCIELE PRODUCTEN

Geneesmiddelen

Het is niet verplicht om de samenstelling van geneesmiddelen die op de Belgische markt te koop worden aangeboden, mee te delen aan het Antigifcentrum. Sinds januari 2018 worden de gegevens voor geneesmiddelen in onze databank ingevoerd op basis van de informatie, verkregen bij de Algemene Pharmaceutische Bond (APB). De toegang tot de bijsluiters van de geneesmiddelen gebeurt via een link naar de website van het Federaal Agentschap voor geneesmiddelen en gezondheidsproducten (FAGG) of via het e-compendium van pharma.be.

Cosmetica

In november 2009 werd een Europees Reglement (CE nr. 1223/2009) betreffende cosmetische producten aangenomen. De meeste nieuwe maatregelen zijn van toepassing sinds 13 juli 2013. Sinds die datum wordt de samenstelling van cosmetica gecentraliseerd in een Europese databank (CPNP-databank) die beheerd wordt door de Europese Commissie.

Een onderhoudscomité, bestaande uit vertegenwoordigers van de Commissie, bedrijven en antigifcentra komt minimum twee keer per jaar bijeen om de implementatie van deze databank op te volgen. Steeds weerkerende bekommernissen zijn de complexe login procedure en de moeilijkheid om sommige producten terug te vinden onder de naam die door de beller wordt doorgegeven.

Gevaarlijke mengsels

De aangifte van gevaarlijke mengsels is onderworpen aan het reglement CLP (cf. 2.5 Samenstellingen van gevaarlijke mengsels, biociden en pesticiden aanwezig op de Belgische markt en in het Groothertogdom Luxemburg).

In bijlage VIII van de op 22 maart 2017 gepubliceerde CLP-verordening is een geharmoniseerd XML-formaat vastgesteld voor de in te dienen gegevens.

Vanaf 1 januari 2021 zal de industrie dit nieuwe formaat moeten gebruiken om haar gegevens bij de bevoegde instanties in Europa in te dienen. Deze instanties moeten hun systemen aanpassen om gegevens in het nieuwe formaat te aanvaarden.

In de tussentijd worden er geen wijzigingen aangebracht in de manier waarop in België melding wordt gemaakt van gevaarlijke mengsels. Het secretariaat beheert de aangiften die door de industrie worden doorgegeven. De aangifte van samenstellingen gebeurt voor het overgrote deel via elektronische weg. De kwaliteit van de aangeleverde data wordt steekproefgewijs gecontroleerd. Wanneer er gegevens ontbreken, wordt bijkomende informatie gevraagd aan de verantwoordelijke voor de aangifte.

In 2019 ontving het Antigifcentrum 7.258 samenstellingen van gevaarlijke mengsels.

Indien een arts tijdens een telefonische oproep het betreffende product niet terugvindt in de databank, of wanneer de gevonden informatie ouder is dan 5 jaar, neemt het Antigifcentrum contact met het bedrijf in kwestie om een recente samenstellingsfiche van het product te ontvangen.

In 2019 moesten er 211 samenstellingen in urgentie worden opgevraagd naar aanleiding van 278 telefonische oproepen. Dit zijn niet altijd gevaarlijke mengsels. Producten die niet als gevaarlijk zijn geclassificeerd kunnen ook bij een ongeval betrokken zijn.

Vijfentwintig van 278 aanvragen werden niet beantwoord.

De toegang tot de samenstellingen van producten die via internet werden gekocht, is problematisch. Het is niet evident om een spoedcontact te organiseren met de verantwoordelijke die het product op de markt bracht, noch om de samenstelling te achterhalen.

Andere mengsels

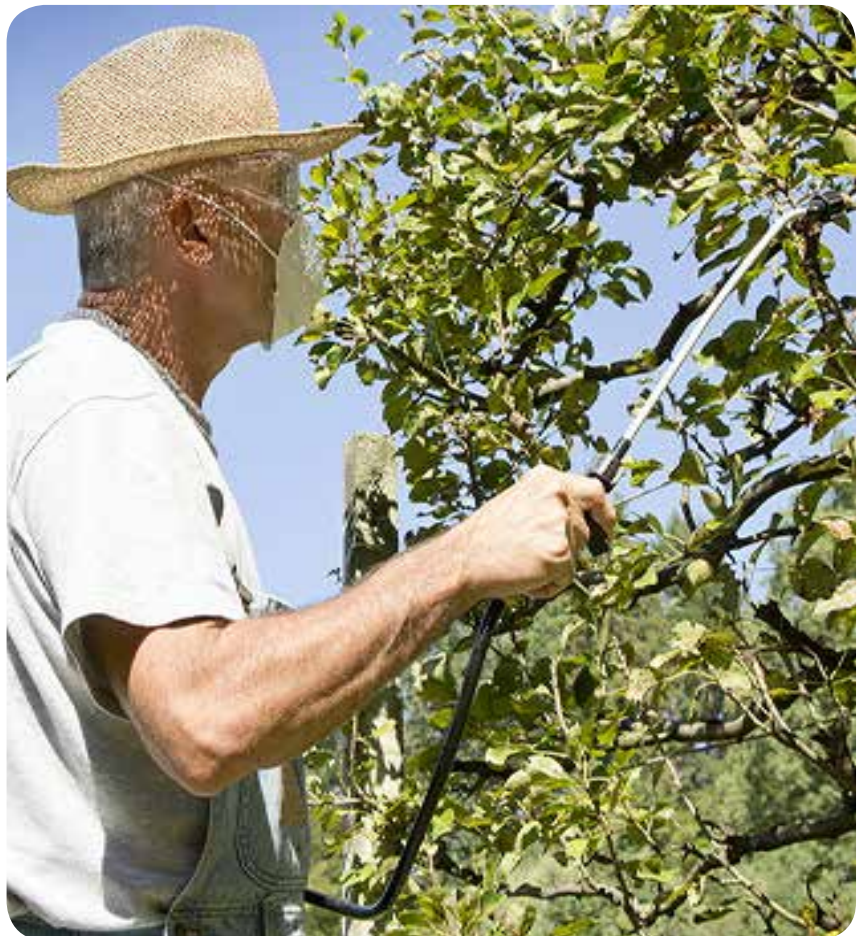
De kennisgevingsverplichting heeft betrekking op mengsels die als gevaarlijk zijn ingedeeld vanwege een effect op de gezondheid of een fysisch effect. Mengsels die wegens andere effecten als gevaarlijk zijn geclassificeerd en mengsels die niet als gevaarlijk zijn geclassificeerd, moeten niet worden gemeld. De oproepen aan het Antigifcentrum hebben betrekking op alle producten die op de markt zijn, ongeacht of ze al dan niet geclassificeerd zijn als gevaarlijk product. Vrijwillige melding van producten die niet verplicht moeten worden aangemeld is toch erg nuttig voor het werk van het Antigifcentrum en veel bedrijven doen dan ook een melding van al hun producten.

Gewasbeschermingsmiddelen

De FOD Volksgezondheid stuurt op regelmatige basis de samenstelling van gewasbeschermingsmiddelen die toegelaten zijn in België naar het Antigifcentrum. De producenten die toelating vragen om een product op de Belgische markt te brengen, maken een dossier op, bestemd voor het Antigifcentrum. Na goedkeuring van het dossier beschikt de vergunningshouder over zes maanden om een kopie van het commercieel etiket door te sturen naar het Antigifcentrum. De voorschriften voor de opmaak van de eerste zorgen bij een ongeval werden aangepast aan de CLP-wetgeving, dit in overleg met het vergunningscomité van fytofarmaceutische producten. Ze worden gepubliceerd op de website "fytoweb.be".

Biociden

De vergunningshouders van biocideproducten zijn verplicht om de volledige samenstelling van hun producten door te geven aan het Antigifcentrum. Hieraan worden ze herinnerd bij het ontvangen van de vergunningsakte. Net zoals bij de gewasbeschermingsmiddelen werden de voorschriften voor het opmaken van de eerste zorgen bij een ongeval aangepast aan de CLP-wetgeving en bezorgd door het Antigifcentrum.

4. MODERNISERING VAN HET SYSTEEM VOOR HET BEHEER VAN DE OPROEPEN

Het Antigifcentrum schakelde op 1 januari 2018 over op een nieuw informaticaplatform voor het verwerken van de oproepen. Waar in het verleden de gegevens van een oproep werden genoteerd op een papieren oproepfiche, die nadien werd gedigitaliseerd met behulp van OCR-software, wordt vandaag de data rechtstreeks ingevoerd tijdens de oproep zelf.

Het nieuwe platform is gebaseerd op Microsoft CRM. Daarnaast werd er een webapplicatie ontwikkeld die toelaat om een oproep op een vlotte en efficiënte wijze in te geven tijdens het telefoongesprek zelf. Eens het ingeven van de data is voltooid, wordt de informatie opgeslagen in Microsoft CRM.

Bij het ontwikkelen van de nieuwe omgeving werden de verschillende gegevensdatabanken herbekeken. De gegevens van de verschillende mogelijke agentia (humane geneesmiddelen, biociden, pesticiden, huishoudproducten, enz.) worden nu op een meer gestructureerde manier opgeslagen, wat het maken van statistieken ten goede komt. Daarnaast worden de verschillende agentia ook gecategoriseerd. Het categorisatiesysteem is gebaseerd op het TDI-systeem van Duitsland. In de loop van 2019 zal dit Duitse systeem worden aangepast zodat het conform zal zijn met het European Product Categorisation System (EuPCS) en aan de specifieke noden van het Belgisch Antigifcentrum zal voldoen. Dit categorisatiesysteem zal immers gebruikt worden bij het neerleggen van een gevaarlijk product via de Europese Centrale Portal die normaliter op 1 januari 2021 in productie gaat.

Er is van de gelegenheid ook gebruik gemaakt om de data die vroeger werd opgeslagen bij een oproep volledig te herbekijken. Daardoor is ook de datastructuur van een oproep grotendeels gewijzigd. Ten gevolge daarvan is het heel moeilijk om de cijfers van 2018 en 2019 nog te vergelijken met deze van de vorige jaren.

De voordelen van het nieuwe systeem zijn de volgende:

- Integratie met de telefonie: een telefonische oproep naar het Antigifcentrum opent een intakeformulier, waarop het telefoonnummer van de beller zichtbaar is;
- Tijdens een oproep wordt er meer en meer gedetailleerde informatie opgeslagen;
- Een oproep wordt rechtstreeks verbonden met het juiste product en gekoppeld aan de juiste categorie;
- Bij het binnenkomen van een oproep krijgt de arts/apotheker een overzicht van de voorgaande oproepen van het binnenkomende nummer;
- Data zijn in real time beschikbaar eens de oproep is opgeslagen. Bij het vroegere systeem moest men wachten tot de papieren oproepfiche was gedigitaliseerd, wat enkele weken kon duren;
- Correctere informatie. Het ontcijferen van het handschrift van een arts/apotheker is niet meer nodig en bij het afsluiten van een oproep controleert het systeem op fouten en niet ingevulde gegevens.

5.

PROFIEL VAN DE OPROEPEN

5.1. Doelgroep

Het Antigifcentrum beantwoordt oproepen afkomstig van België en het Groothertogdom Luxemburg (respectievelijk 11.431.406 en 613.894 inwoners op 01/01/2019).

De oproep gebeurt in 55,1% van de gevallen in het Frans, in 43,7% van de gevallen in het Nederlands. De andere talen zijn voornamelijk het Engels (200 oproepen) en het Duits (30 oproepen).

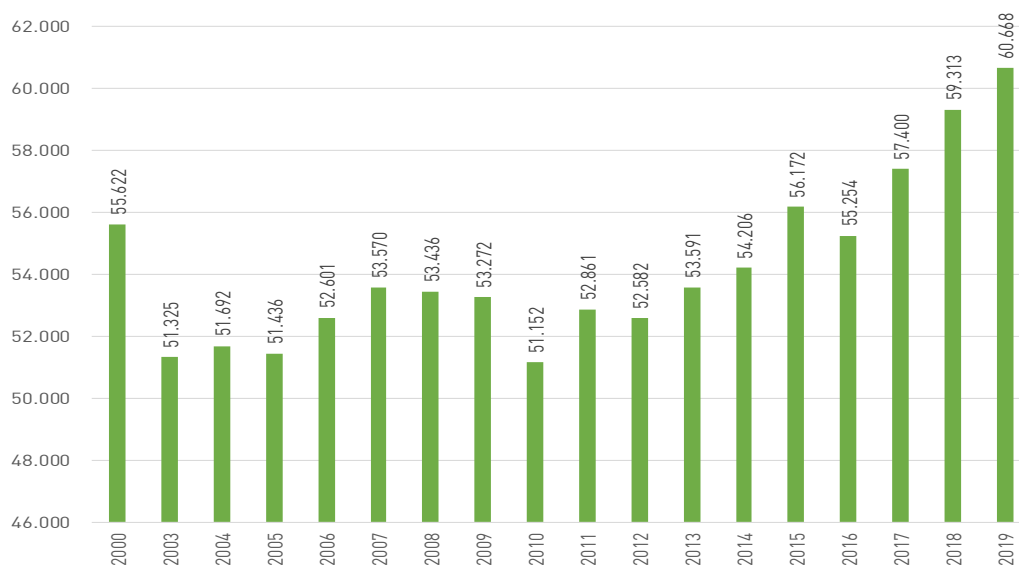
Oorsprong van de oproepen	
Land	N
België	59.376
Groothertogdom Luxemburg	780
Nederland	274
Frankrijk	175
Duitsland	24
Spanje	8
Portugal	2
Marokko	2
Senegal	2
Thailand	2
Andere	23
Total	60.668

In Nederland is het Antigifcentrum niet toegankelijk voor het grote publiek. Elk jaar krijgt het Belgisch Antigifcentrum oproepen van mensen die het nummer op het internet gevonden hebben, maar dit aantal blijft eerder beperkt (274 oproepen in 2019).

5.2. Totaal aantal oproepen: 60.668

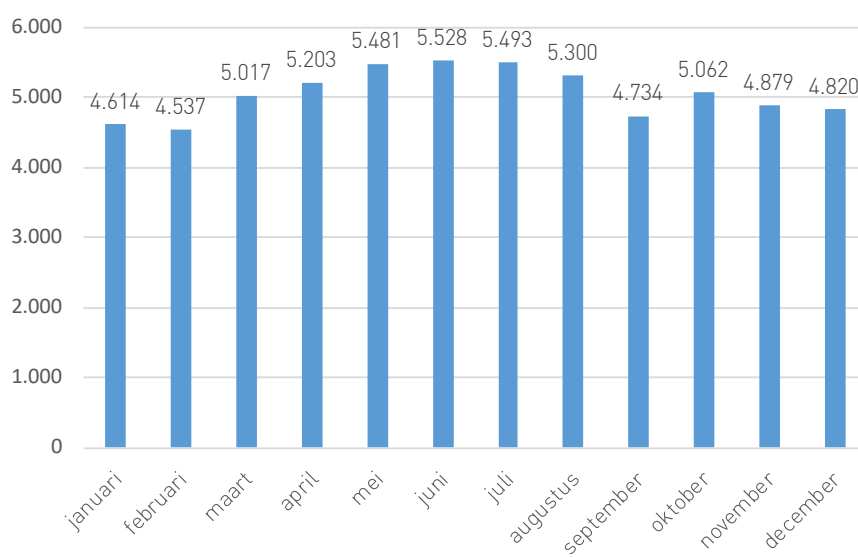
Het aantal oproepen steeg met 2,3% tegenover 2018 en met 13,9% ten opzichte van tien jaar geleden (2009).

5.3. Hoe neemt men contact op met het Antigifcentrum

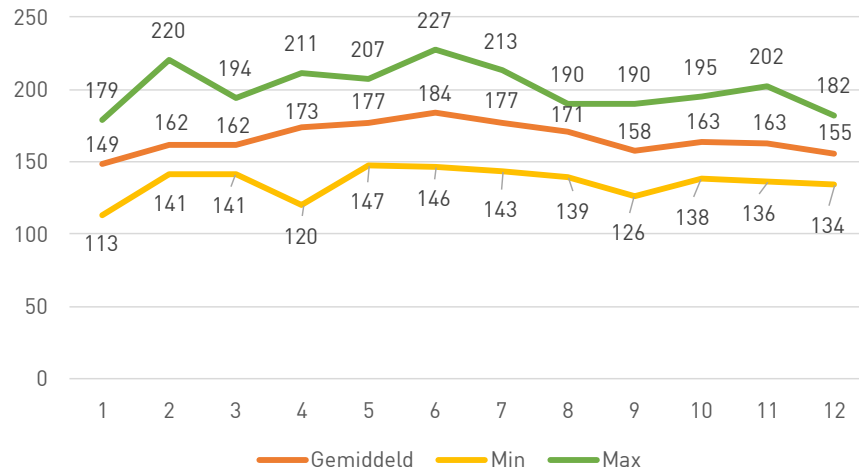
Het contact gebeurt voornamelijk via de telefoon (99,3%). Niet dringende vragen worden ook per mail beantwoord.

5.4. Aantal oproepen per maand

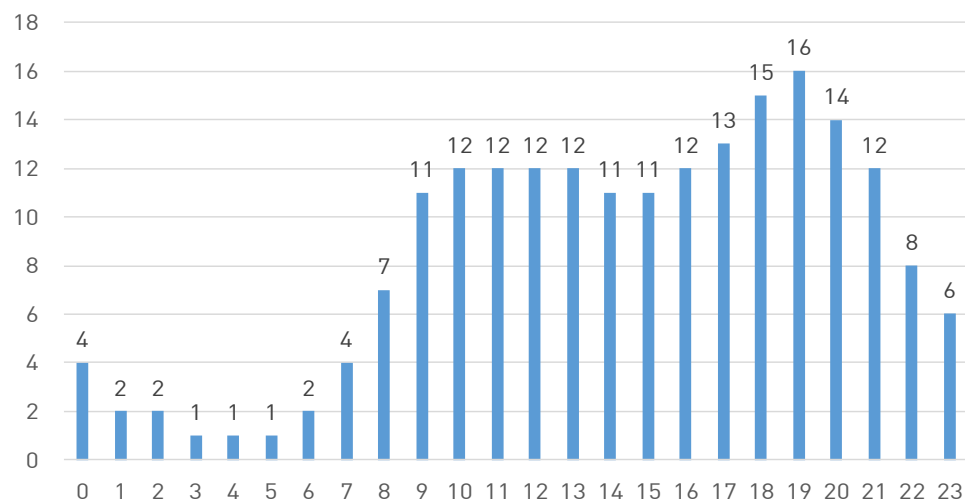
5.5. Aantal oproepen per dag

Het Centrum ontvangt gemiddeld 166 oproepen per dag. Het minimum aantal oproepen per dag in 2019 was 113 en het maximum 227.

5.6. Aantal oproepen per uur

We zien een eerste hoogtepunt in het aantal oproepen in de late ochtend en een grotere piek in de vroege avond.

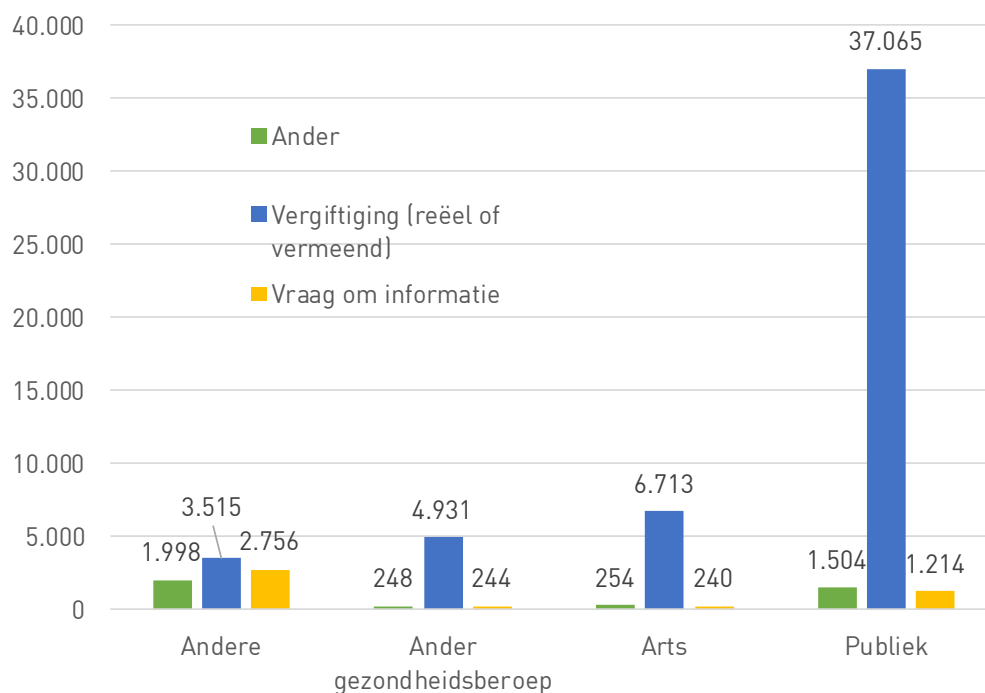

5.7. Wie belt waarvoor?

Van de 60.668 oproepen uit 2019 zijn er 52.211 "klassieke oproepen" (of 86,6%). Onder "klassieke oproepen" verstaan we "reële blootstellingen aan een product". We spreken niet over een intoxicatie of vergiftiging omdat de cijfers enkel het aantal contacten met producten weergeeft, ongeacht de ernst van de blootstelling.

De resterende 8.457 oproepen gaan om "vragen om informatie" of "andere".

37.065 (70,6%) van de 52.211 "klassieke oproepen" zijn afkomstig van het grote publiek, tegenover 11.644 (22,2%) van mensen met een gezondheidsberoep.

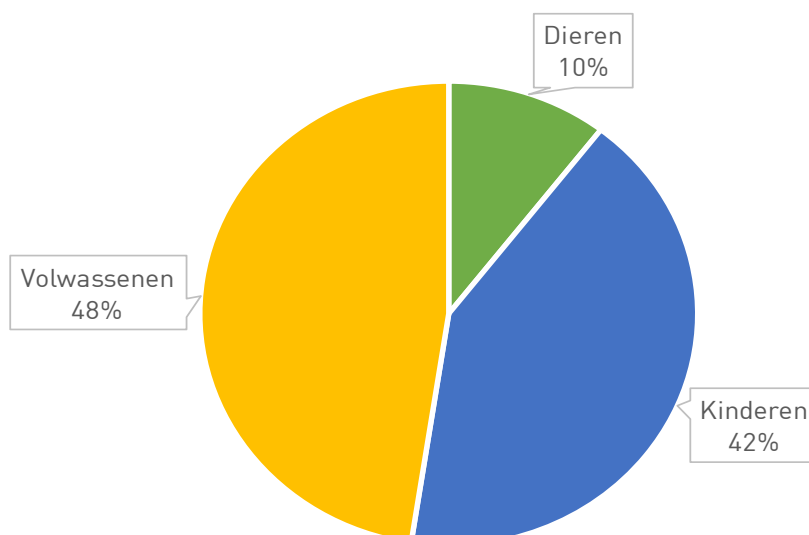
6. PROFIEL VAN DE INTOXICATIES

De term intoxicatie wordt verder in dit rapport gebruikt om een blootstelling aan een product te omschrijven, ongeacht de ernst van die blootstelling. Een groot aantal gevallen waarbij men in aanraking kwam met een product, blijven zonder verdere gevolgen: dit is bijvoorbeeld zo wanneer het product weinig toxisch is of wanneer de ingenomen hoeveelheid lager ligt dan de toxische dosis.

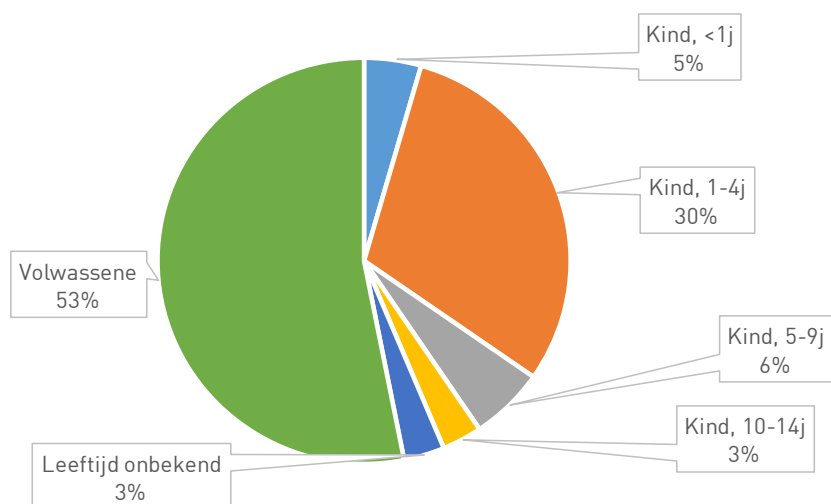
6.1. De slachtoffers

Bij één oproep kunnen er meerdere slachtoffers zijn. Het aantal slachtoffers ligt dan ook hoger dan het aantal oproepen. Bij de 52.211 klassieke oproepen waren er in totaal 54.468 slachtoffers: 48.767 menselijke slachtoffers (25.914 volwassenen en 22.853 kinderen) en 5.701 dieren.

Verhouding volwassene/ kind/ dier op het totaal aantal slachtoffers

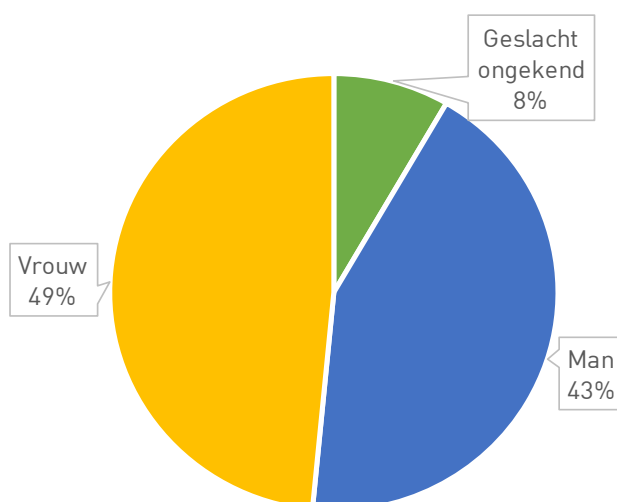

Menselijke slachtoffers per leeftijdsgroep

Leeftijdsklasse	N	%
Volwassene	25.900	53,1
Kind < 1 jaar	2.176	4,5
Kind 1 – 4 jaar	14.741	30,2
Kind 5 – 9 jaar	2.863	5,9
Kind 10 – 14 jaar	1.527	3,1
Kind leeftijd niet gekend	1.560	3,2
TOTAAL	48.767	100,0

Menselijke slachtoffers volgens geslacht

Het aantal mannelijke slachtoffers (21.044) is lager dan het aantal vrouwelijke slachtoffers (23.637).

Bij 4.086 slachtoffers werd het geslacht van het slachtoffer op het ogenblik van de oproep niet meegedeeld.

In 283 gevallen gaat het om een blootstelling tijdens de zwangerschap en bij 31 om een blootstelling tijdens de borstvoeding.

6.2. Wijze waarop de blootstelling tot stand kwam

Toedieningsweg bij menselijke geneesmiddelen ('Human medicines')

Bij volwassenen en kinderen verschilt de blootstellingswijze licht. Indien geneesmiddelen betrokken zijn bij het ongeval, is inname door de mond de belangrijkste blootstellingsweg voor beide groepen.

Bij kinderen ziet men echter vaker de toediening van een geneesmiddel via het rectum of de neus omdat in de pediatrie vaker gebruik gemaakt wordt van zetpillen en neusdruppels.

TOEDINGSWEG BIJ GENEESMIDDELEN	Volwassenen		Kinderen		Totaal	
Toedieningsweg ¹	N	%	N	%	N	%
Oraal	11.450	91,95	7.651	87,95	19.101	90,31
Oculair	196	1,57	104	1,20	300	1,42
Cutaan	193	1,55	86	0,99	279	1,32
Inhalatie	133	1,07	102	1,17	235	1,11
Subcutaan	122	0,98	12	0,14	134	0,63
Nasaal	95	0,76	407	4,68	502	2,37
Intramusculair	83	0,67	30	0,34	113	0,53
> 1 weg	46	0,37	89	1,02	135	0,64
Intraveneus	36	0,29	42	0,48	78	0,37
Vaginaal	24	0,19	2	0,02	26	0,12
Intra-auriculair	22	0,18	39	0,45	61	0,29
Rectaal	16	0,13	124	1,43	140	0,66
Andere	12	0,10	3	0,03	15	0,07
Intra-articulair	9	0,07	0	0,00	9	0,04
Onbekend	8	0,06	2	0,02	10	0,05
Beet-, steek-, krabwonde	4	0,03	3	0,03	7	0,03
Extravasatie	3	0,02	0	0,00	3	0,01
Epiduraal	0	0,00	0	0,00	0	0,00
Aspiratie	0	0,00	1	0,01	1	0,00
Trans placentair	0	0,00	2	0,02	2	0,01
TOTAAL AANTAL BLOOTSTELLINGEN¹	12.452	100,0	8.699	100,0	21.151	100,0

¹ Gezien er meer dan één menselijk geneesmiddel betrokken kan zijn bij een blootstelling, valt de totale som van blootstellingswegen (n=21.151) hoger uit dan het aantal slachtoffers (n=21.077).

Toedieningsweg bij niet-geneesmiddelen

Voor de producten die niet behoren tot de geneesmiddelen zijn de verschillen groter.

Het hoge percentage blootstelling via de mond bij kinderen is het gevolg van een normaal verkenningsgedrag bij kinderen onder de 4 jaar.

Bij volwassenen veroorzaken vergissingen bij het gebruik vaak ongevallen: inhalatie, spatten in de ogen of op de huid vertegenwoordigen 42,9% van de blootstellingsweg bij volwassenen tegenover 9,5% bij kinderen.

TOEDIENINGSWEG BIJ ALLE PRODUCTEN EXCLUSIEF GENEESMIDDELEN

Toedieningsweg ¹	Volwassenen		Kinderen		Totaal	
	N	%	N	%	N	%
Oraal	6.939	48,57	11.967	83,91	18.906	66,23
Inhalatie	3.276	22,93	244	1,71	3.520	12,33
Cutaan	1.616	11,31	549	3,85	2.165	7,58
Oculair	1.245	8,71	563	3,95	1.808	6,33
> 1 weg	499	3,49	714	5,01	1.213	4,25
Beet-, steek-, krabwonde	387	2,71	122	0,86	509	1,78
Onbekend	133	0,93	27	0,19	160	0,56
Nasaal	78	0,55	50	0,35	128	0,45
Subcutaan	38	0,27	3	0,02	41	0,14
Intraveneus	24	0,17		0,00	24	0,08
Andere	26	0,18	8	0,06	34	0,12
Intra-auriculair	6	0,04	7	0,05	13	0,05
Epiduraal	5	0,03		0,00	5	0,02
Aspiratie	5	0,03		0,00	5	0,02
Vaginaal	3	0,02	1	0,01	4	0,01
Intramusculair	3	0,02		0,00	3	0,01
Rectaal	2	0,01	6	0,04	8	0,03
Intra-articulair	1	0,01		0,00	1	0,00
Extravasatie	0	0,00		0,00	0	0,00
Trans placentair	0	0,00		0,00	0	0,00
TOTAAL AANTAL BLOOTSTELLINGEN¹	14.286	100,0	14.261	100,0	28.547	100,0

¹ Gezien één product meerdere slachtoffers kan maken, wat vooral gebeurt bij producten die niet-geneesmiddelen zijn, kan het totaal aantal slachtoffers (n=29.288) hoger zijn dan het totaal aantal blootstellingen (n=28.547).

6.3. Blootstellingen per categorie producten

Methodiek

In 2018 ging een nieuw systeem van categorisatie in voege. Dit hiërarchisch systeem is gebaseerd op het systeem dat gebruikt wordt door het "Toxicological Documentation and Information Network" (TDI) van de Duitse antigifcentra.

Er werden enkele subcategorieën toegevoegd om de opvolging van specifieke producten te kunnen verzekeren. Het "European chemical agency" (ECHA) publiceerde in maart 2018 een categorisatiesysteem, genaamd het "European Product Categorisation System", meer bepaald voor de gevaarlijke mengsels. Het Duitse systeem werd hiervoor als inspiratiebron gebruikt.

De categorieën zijn gebaseerd op het gebruiksprofiel van het product. Ze bevatten geen enkele verwijzing naar de samenstelling, presentatievorm of classificatie van mengsels. Het Antigifcentrum legt zich momenteel toe op de omzetting van het huidige coderingssysteem van het Antigifcentrum naar de codes die gebruikt worden door ECHA.

Een agens kan worden toegewezen aan verschillende categorieën (een gebruikscategorie en een substantie, bijvoorbeeld). Voor de biocides kan een product soms worden toegewezen aan 4 of 5 categorieën. Het gevolg hiervan is dat het aantal gecategoriseerde producten hoger is dan het aantal producten die betrokken waren bij het aantal slachtoffers.

De producten die het meest betrokken zijn bij ongevallen waarvoor gebeld wordt, behoren tot de volgende categorieën:

- Geneesmiddelen en medische hulpmiddelen;
- Chemische producten, cosmetica, levensmiddelen, tabaksproducten en producten van dagelijks gebruik;
- Pesticides (biocides en plantbeschermingsproducten);
- Levende organismen (planten, paddenstoelen, micro-organismen).

Het categoriseringssysteem van de agentia is beschikbaar in het Engels, en de namen van de categorieën worden daarom in de tabellen weergegeven in het Engels.

Blootstellingen bij mensen en dieren worden apart besproken. We focussen ons eerst op de blootstellingen bij mensen. Daarna focussen we op blootstellingen bij dieren.

De tabellen geven het aantal blootstellingen bij volwassenen en kinderen per categorie weer. Gezien er meer dan één product betrokken kan zijn bij een blootstelling en gezien een aantal producten toegewezen zijn aan meer dan één categorie, valt de totale som van blootstellingen hoger uit dan het aantal slachtoffers.

Overzicht van blootstellingen per categorie van producten

PRODUCTS	ADULTS	CHILDREN	TOTAL	
	N	N	N	%
Medicinal products and medical devices	12.975	9.001	21.976	42,87
Human medicines	12.408	8.669	21.077	41,11
Medical devices	289	244	533	1,04
Veterinary medicines	277	83	360	0,70
Medicinal products and medical devices-uncategorised/unknown	0	4	4	0,01
Not otherwise specified	1	1	2	0,00

PRODUCTS	ADULTS	CHILDREN	TOTAL	
	N	N	N	%
Chemical products	6.860	4.976	11.836	23,09
Cleaning, care and maintenance products (excludes biocidal products)	2.706	1.411	4.117	8,03
Detergents and auxiliaries for laundry and dishwashing (excludes biocidal products)	622	1.394	2.016	3,93
Products for technical appliances and processes	1.086	589	1.675	3,27
Household chemicals	629	164	793	1,55
Paints, coatings and varnishes	455	167	622	1,21
Fuels	312	162	474	0,92
Air freshener products, fragrances and similar	57	347	404	0,79
Adhesives and sealants	205	213	418	0,82
Construction materials	706	78	784	1,53
Art, writing and office materials	27	225	252	0,49
Inks, toners and related printing materials	25	218	243	0,47
Chemical products-undefined/unknown use (Household chemicals excluded)	16	2	18	0,04
Not otherwise specified	10	1	11	0,02
Pyrotechnic products	3	4	7	0,01
Tattoo inks	1	1	2	0,00
Cosmetic, food, tobacco and daily products	3.105	5.186	8.291	16,17
Food and food additives	1.874	1.303	3.177	6,20
Cosmetic products	711	1.943	2.654	5,18
Daily products	458	1.787	2.245	4,38
Tobacco products, electronic cigarettes/mixtures and smokeless tobacco products.	61	151	212	0,41
Cosmetic, food, tobacco and daily products-uncategorised/unknown	1	2	3	0,01
Products for protection against and control of microbes and pests	1.193	1.043	2.236	4,36
Biocidal products	869	964	1.833	3,58
Plant protection and pest control products	321	77	398	0,78
Products for protection against and control of microbes and pests-uncategorised/unknown	3	1	4	0,01
Not otherwise specified	0	1	1	0,00
Other/unknown agents	418	336	754	1,47
Drugs of abuse	291	28	319	0,62
Borderline products	101	193	294	0,57
Products for plant cultivation and care	87	100	187	0,36
Products for animals (non biocides, non veterinary drugs)	26	61	87	0,17
Weapons and Riot control agents	49	24	73	0,14

PRODUCTS	ADULTS	CHILDREN	TOTAL	
	N	N	N	%
Living organisms	1.354	1.902	3.256	6,35
Plantae	618	1.356	1.974	3,85
Animalia	515	292	807	1,57
Fungi	205	250	455	0,89
Microorganisms	15	3	18	0,04
Living organism-uncategorised/unknown	1	1	2	0,00
			0	
Substances	1.187	293	1.480	2,89
Waste	364	111	475	0,93
TOTAL NUMBER OF EXPOSURES¹	28.010	23.254	51.264	100,0

¹ Gezien een product kan toegewezen zijn aan meer dan één categorie, valt de totale som van blootstellingen per gecategoriseerde product (51.264) hoger uit dan het aantal slachtoffers (48.767, waarvan 25.914 volwassenen en 22.583 kinderen).

Blootstellingen aan menselijke geneesmiddelen ('Human medicines')

De tabel hieronder geeft de verdeling van de geneesmiddelen per systeem weer, en dit volgens de Anatomische Therapeutische Chemische Classificatie (ATC).

Voor geneesmiddelen voor het zenuwstelsel kreeg het Antigifcentrum het grootste aantal oproepen, zowel bij de volwassenen als bij de kinderen. Zoals te verwachten valt, werd er vaker gebeld voor cardiovasculaire geneesmiddelen voor volwassen slachtoffers in vergelijking met kinderen.

Kinderen zijn vaker blootgesteld aan geneesmiddelen voor de luchtwegen en geneesmiddelen voor de spieren en gewrichten.

Er zijn in totaal 12.408 volwassenen en 8.669 kinderen die een contact met menselijke medicijnen ('Human Medicines') hebben gehad.

SYSTEM (ATC)	Adults		Children		Total	
	N	%	N	%	N	%
Nervous system	6.449	47,87	2.367	26,19	8.816	39,16
Cardiovascular system	1.133	8,41	385	4,26	1.518	6,74
Alimentary tract and metabolism	975	7,24	863	9,55	1.838	8,16
Respiratory system	899	6,67	1.526	16,88	2.425	10,77
Musculo-skeletal system	883	6,55	1.092	12,08	1.975	8,77
General anti-infectives for systemic use	670	4,97	613	6,78	1.283	5,70
Dermatologicals	532	3,95	711	7,87	1.243	5,52
Various human medicines	429	3,18	66	0,73	495	2,20
Systemic hormonal preparations, excl. sex hormones	346	2,57	213	2,36	559	2,48
Blood and blood forming organs	344	2,55	140	1,55	484	2,15
Genito urinary system and sex hormones	286	2,12	293	3,24	579	2,57
Sensory organs	131	0,97	326	3,61	457	2,03
Antineoplastic and immunomodulating agents	121	0,90	26	0,29	147	0,65
Foreign human medicines ^{2,3}	103	0,76	72	0,80	175	0,78
Alternative medicines ³	87	0,65	277	3,06	364	1,62
Antiparasitic products, insecticides and repellents (human medicines)	58	0,43	45	0,50	103	0,46
Not otherwise specified	27	0,20	24	0,27	51	0,23
TOTAL NUMBER OF EXPOSURES¹	13.473	100,0	9.039	100,0	22.512	100,0

¹ Gezien er meer dan één product betrokken kan zijn bij een blootstelling, valt de totale som van blootstellingen hoger uit dan het aantal slachtoffers.

² Homeopathy, phytotherapy, aromatherapy and other alternative medicine.

³ Extra categories created at poison center level.

Blootstellingen aan geneesmiddelen voor het zenuwstelsel ('Nervous system')

PRODUCTS	Adults		Children		Total	
	N	%	N	%	N	%
Psycholeptics	3.064	42,34	612	25,07	3.676	37,98
Analgesics	1.648	22,77	1.211	49,61	2.859	29,54
Psychoanaleptics	1.622	22,41	341	13,97	1.963	20,28
Antiepileptics	600	8,29	194	7,95	794	8,20
Other nervous system drugs	170	2,35	44	1,80	214	2,21
Anti-parkinson drugs	105	1,45	26	1,07	131	1,35
Anesthetics	27	0,37	13	0,53	40	0,41
Not otherwise specified	1	0,01	0	0,00	1	0,01
TOTAL NUMBER OF EXPOSURES¹	7.237	100,0	2.441	100,0	9.678	100,0

¹ Gezien er meer dan één product betrokken kan zijn bij een blootstelling, valt de totale som van blootstellingen hoger uit dan het aantal slachtoffers.

Van de oproepen in 2019 zijn er in totaal 6.449 volwassenen en 2.367 kinderen die een contact met menselijke medicijnen voor het zenuwstelsel ('Nervous system') hadden.

De psycholeptica ('Psycholeptics') zijn hoofdzakelijk anxiolytica (44,7%), waaronder 98% benzodiazepines, neuroleptica (33,8%) en hypnotica en kalmeringsmiddelen (21,5%).

Pijnstillers ('Analgesics') worden onderverdeeld in 3 productgroepen: pijnstillers en koortswerende middelen (70,9%), opiaten (27,2%) en middelen tegen de migraine (1,8%).

Paracetamol is het meest gebruikte koortswerende, pijnstillende middel (97,1%).

Tramadol is goed voor de helft van de opiaten, gevolgd door combinaties van opiaten met andere pijnstillers (25,1%) (tramadol en paracetamol, codeïne en paracetamol, of andere combinaties). Opiumalkaloiden (oxycodone, morfine en hydromorfon) vertegenwoordigen 15,2% van de opiaatgroep.

In de groep van de psychoanaleptica ('Psychoanaleptics') zijn de antidepressiva het meest vertegenwoordigd. Bij de antidepressiva maken selectieve serotonineheropnameremmers (SSRIs) 37,2% uit van alle daaraan gerelateerde oproepen. Andere antidepressiva waarvoor het AGC gecontacteerd wordt zijn in afnemende volgorde: trazodon, venlafaxine, mirtazapine, duloxetine en bupropion. De psychostimulantia die gebruikt worden bij de behandeling van Attention Deficit Hyperactivity Disorder (ADHD), maken 12,0% uit. Hier gaat het voornamelijk om methylfenidaat.

Blootstellingen aan geneesmiddelen voor het ademhalingsstelsel ('Respiratory system')

De geneesmiddelen voor het ademhalingsstelsel komen op de tweede plaats bij de oproepen voor kinderen.

Er zijn in totaal 899 volwassenen en 1.526 kinderen die een contact met menselijke medicijnen voor het ademhalingsstelsel hebben gehad.

De eerste groep ('Drugs for obstructive airway diseases') omvat de behandelingen voor astma en COPD. Hieronder vinden we de selectieve beta-2-agonist met salbutamol als eerste middel (21,9%), gevolgd door de anticholinergica met ipratropium bromide als hoofdagens (15,0%).

De groep van de antihistaminica ('Antihistamines for systemic use') wordt voorgedaan door de nieuwere generatie middelen (desloratadine (13,3%), bilastine (10,9%), rupatadine (4,5%)) gevolgd door de piperazine derivaten (cetirizine (18,5%), levocetirizine (8,9%) en meclozine (0,5%)).

De derde groep bij kinderen ('Cough and cold preparations') heeft twee uitgesproken zwaargewichten: de expectorerende middelen (o.a. carbocisteine (13,9%), acetylcysteine (12,1%), bromhexine (8,0%)) en de antihoestmiddelen (o.a. dextromethorfaan (18,7%), codeïne (9,3%)).

PRODUCTS	Adults		Children		Total	
	N	%	N	%	N	%
Drugs for obstructive airway diseases	237	25,62	360	23,38	597	24,22
Antihistamines for systemic use	212	22,92	405	26,30	617	25,03
Throat preparations	174	18,81	71	4,61	245	9,94
Cough and cold preparations	154	16,65	355	23,05	509	20,65
Nasal preparations	148	16,00	347	22,53	495	20,08
Other respiratory system products	0	0,00	2	0,13	2	0,08
TOTAL NUMBER OF EXPOSURES¹	925	100,0	1.540	100,0	2.465	100,0

¹ Gezien er meer dan één product betrokken kan zijn bij een blootstelling, valt de totale som van blootstellingen hoger uit dan het aantal slachtoffers.

Blootstellingen aan geneesmiddelen voor de spieren en gewrichten ('Musculo-skeletal system')

Er zijn in totaal 883 volwassenen en 1.029 kinderen die een contact met menselijke medicijnen voor spieren en gewrichten hebben gehad. Dit is de derde grootste groep bij kinderen.

De overgrote meerderheid van agentia betrokken bij het spierstelsel vallen binnen de groep van de anti-inflammatoire middelen.

De grootste vertegenwoordiger binnen de totale groep is ibuprofen (78,7%), van verre gevolgd door diclofenac (10,2%).

PRODUCTS	Adults		Children		Total	
	N	%	N	%	N	%
Antiinflammatory and antirheumatic products	693	77,87	981	89,75	1.674	84,42
Topical products for joint and muscular pain	81	9,10	98	8,97	179	9,03
Muscle relaxants	65	7,30	9	0,82	74	3,73
Antigout preparations	29	3,26	5	0,46	34	1,71
Drugs for treatment of bone disease	20	2,25	0	0,00	20	1,01
Other drugs for disorders of the musculo-skeletal system	1	0,11	0	0,00	1	0,05
No otherwise specified	1	0,11	0	0,00	1	0,05
TOTAL NUMBER OF EXPOSURES¹	890	100,0	1.093	100,0	1.983	100,0

¹ Gezien er meer dan één product betrokken kan zijn bij een blootstelling, valt de totale som van blootstellingen hoger uit dan het aantal slachtoffers.

Blootstellingen aan chemische producten

Er zijn in totaal 6.672 volwassenen en 4.958 kinderen die blootgesteld waren aan chemische producten.

Reinigingsproducten, detergenten, vaatwasproducten en wasproducten ('Cleaning, care and maintenance products') vertegenwoordigen 34,8% van de blootstellingen.

PRODUCTS	Adults		Children		Total	
	N	%	N	%	N	%
Cleaning, care and maintenance products ²	2.706	39,45	1.411	28,36	4.117	34,78
Products for technical appliances and processes	1.086	15,83	589	11,84	1.675	14,15
Construction materials	706	10,29	78	1,57	784	6,62
Household chemicals	629	9,17	164	3,30	793	6,70
Detergents and auxiliaries for laundry and dishwashing ²	622	9,07	1.394	28,01	2.016	17,03
Paints, coatings and varnishes	455	6,63	167	3,36	622	5,26
Fuels	312	4,55	162	3,26	474	4,00
Adhesives and sealants	205	2,99	213	4,28	418	3,53
Air freshener products, fragrances and similar	57	0,83	347	6,97	404	3,41
Art, writing and office materials	27	0,39	225	4,52	252	2,13
Inks, toners and related printing materials	25	0,36	218	4,38	243	2,05
Chemical products-undefined/unknown use ³	16	0,23	2	0,04	18	0,15
Not otherwise specified	10	0,15	1	0,02	11	0,09
Pyrotechnic products	3	0,04	4	0,08	7	0,06
Tattoo inks	1	0,01	1	0,02	2	0,02
TOTAL NUMBER OF EXPOSURES¹	6.860	100,0	4.976	100,0	11.836	100,0

¹ Gezien er meer dan één product betrokken kan zijn bij een blootstelling, valt de totale som van blootstellingen hoger uit dan het aantal slachtoffers.

² Biocidal products excluded.

³ Household chemicals excluded.

Blootstellingen aan reinigingsproducten ('Cleaning, care and maintenance products')

*Hypochlorieten

In de categorie van kuisproducten ("Cleaning, care and maintenance products") zijn er vaak blootstellingen aan hypochloriet wanneer bijvoorbeeld bleekwater met een zuurhoudend product wordt gemengd.

PRODUCTS	Adults		Children		Total	
	N	%	N	%	N	%
Hypochlorites (non biocides)	681	81,2	193	68,4	874	78,0
Hypochlorite liquid <5%	445	53,0	141	50,0	586	52,3
Hypochlorite liquid, ns	174	20,7	24	8,5	198	17,7
Hypochlorite liquid>5%	31	3,7	3	1,1	34	3,0
Chlorine releasing tablets	31	3,7	25	8,9	56	5,0
Bleach (hypochlorite)	87	10,4	82	29,1	169	15,1
Toilet cleaner	45	5,4	54	19,1	99	8,8
All-purpose cleaner	29	3,5	25	8,9	54	4,8
Drain cleaners	13	1,5	3	1,1	16	1,4
Chlorine liberation	71	8,5	7	2,5	78	7,0

¹ Gezien er meer dan één product betrokken kan zijn bij een blootstelling, valt de totale som van blootstellingen hoger uit dan het aantal slachtoffers.

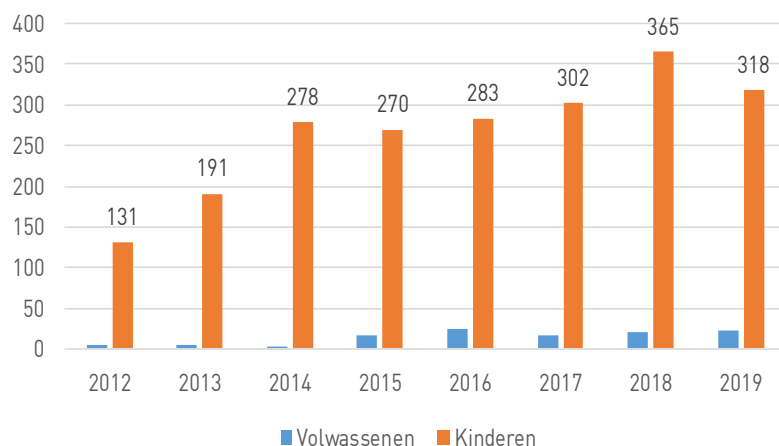
*Vaatwas- en wasproducten ('Detergents and auxiliaries for laundry and dishwashing')

In de categorie van detergenten, vaatwas- en wasproducten organiseert het Antigifcentrum een opvolging van de wascapsules.

De onderstaande grafiek toont de ontwikkeling van het aantal gevallen over een periode van acht jaar. Het overgrote deel van deze gevallen komt voor bij kinderen. Tot en met 2018 zagen we een gestage toename van het aantal oproepen toe te schrijven aan de blootstelling en/of inname van detergenten, vaatwas- en wasproducten. In 2019 merken we voor het eerst een daling. Dit is waarschijnlijk te wijten aan de aanpassing van de wetgeving en de preventieve boodschappen die meegegeven worden bij reclameboodschappen. De EU legde sinds 1 juni 2015 bijkomende voorschriften op om het risico op ongevallen te beperken. Zo is een ondoorschijnende of donkerder verpakking verplicht, net als een hersluitbare doos die moeilijk te openen is door jongere kinderen.

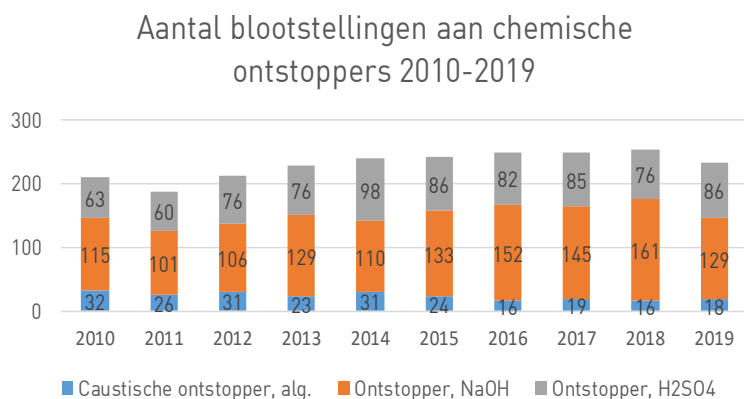
De blootstelling vindt meestal plaats via de mond (73,3%), gevolgd door blootstelling via het oog (18,8%) en in mindere mate op de huid (7,1%). De meeste blootstellingen zijn accidenteel. De meest voorkomende symptomen zijn oogirritatie (31,2%), braken (28,9%), speekselvloed (9,3%) en misselijkheid (8,7%).

Wascapsules 2012-2019

* Chemische ontstoppers ('Drain cleaners')

Chemische ontstoppers vormen een bijzonder probleem, omdat zij verantwoordelijk zijn voor ongeveer één derde van alle tweede- en derdegraads brandwonden in de woning. In 2019 waren er 86 blootstellingen aan ontstoppers op basis van zwavelzuur en 129 blootstellingen op basis van natriumhydroxide en 18 blootstellingen op basis van een niet verder gepreciseerde caustische ontstopper. Het totaal aantal blootstellingen in de periode 2010-2019 steeg met 10,9%.

Onderzoek gelanceerd door the International Association for Soaps, Detergents and Maintenance Products (A.I.S.E.) omtrent corrosieve ontstoppers

Het Antigifcentrum nam deel aan een onderzoek omtrent corrosieve ontstoppers (zure en alkalische producten, in vaste en vloeibare vorm) dat door AISE werd gelanceerd om de oorzaken van ongevallen met deze ontstoppers bij zowel volwassenen als kinderen beter te begrijpen en aanbevelingen te doen. Aan deze studie namen de Antigifcentra van Stockholm, Göttingen, Milaan, Utrecht en België deel. Er werden 270 gevallen gedocumenteerd. Volwassenen maakten 84% van de blootstellingen uit, waarvan 47% cutane blootstellingen. Bij kinderen ging het in 59% om orale blootstellingen. Onvoldoende voorzorgsmaatregelen bij het gebruik van het product zijn de hoofdoorzaak van ongelukken bij kinderen.

Conclusie van het onderzoek is dat de belangrijkste oorzaken van ongelukken met ontstoppers gerelateerd zijn aan onvoldoende zorg- en voorzorgsmaatregelen bij het gebruik, de opslag of het weggooien van het product en dat de aandacht voor risicovermindering en preventie in de eerste plaats moet uitgaan naar de voorlichting van de consument.

➤ Blootstellingen aan cosmetica, levensmiddelen, tabaksproducten en andere ('Cosmetic, food, tobacco and daily products')

Er zijn in totaal 3.100 volwassenen en 5.182 kinderen die blootgesteld waren aan cosmetica, levensmiddelen, tabaksproducten en andere.

In de groep levensmiddelen en levensmiddelenadditieven ('Food and food additives') vormen alcoholische dranken (30,0%) en voedingssupplementen (26,4%) de meerderheid van de agentia.

Cosmetische producten ('Cosmetic products') zijn ingedeeld volgens de categorieën die zijn toegewezen in de Cosmetic Products Notification Portal (CPNP).

De derde groep ('Daily products') is door het Antigifcentrum zelf aangemaakt en bestaat uit een mix van categorieën waaronder men speelgoed en essentiële oliën (beide 39,2%) kan terugvinden.

PRODUCTS	Adults		Children		Total	
	N	%	N	%	N	%
Food and food additives	1.874	60,35	1.303	25,13	3.177	38,32
Cosmetic products	711	22,90	1.943	37,47	2.654	32,01
Daily products	458	14,75	1.787	34,46	2.245	27,08
Tobacco products, electronic cigarettes/mixtures and smokeless tobacco products	61	1,96	151	2,91	212	2,56
Cosmetic, food, tobacco and daily products-uncategorised/unknown	1	0,03	2	0,04	3	0,04
TOTAL NUMBER OF EXPOSURES¹	3.105	100,0	5.186	100,0	8.291	100,0

¹ Gezien er meer dan één product betrokken kan zijn bij een blootstelling, valt de totale som van blootstellingen hoger uit dan het aantal slachtoffers.

Cosmetica (cosmetic products)

* Essentiële oliën

In 2019 ontving het Antigifcentrum 877 oproepen voor blootstellingen aan essentiële oliën. Hierbij waren 877 menselijke slachtoffers betrokken, waarvan 298 volwassenen en 579 kinderen.

De meest vermelde symptomen op het moment van de oproep waren mondirritatie (n=56), oogirritatie (n=38) en huidirritatie (n=37), gevolgd door hoesten (n=26) en braken (n=27).

Tabaksproducten (Tobacco products, electronic cigarettes/mixtures and smokeless tobacco products)

* E-vloeistof

Tussen 1 januari en 31 december 2019 registreerde het Antigifcentrum 76 oproepen voor 77 slachtoffers ten gevolge van blootstelling aan e-vloeistof.

Products	Adults		Children		Total	
	N	%	N	%	N	%
With nicotine	26	70,3	34	85,0	60	77,9
Not specified	9	24,3	5	12,5	14	18,2
Without nicotine	2	5,4	1	2,5	3	3,9
TOTAL NUMBER OF EXPOSURES¹	37	100,0	40	100,0	77	100,0

¹ Gezien er meer dan één product betrokken kan zijn bij een blootstelling, valt de totale som van blootstellingen hoger uit dan het aantal slachtoffers.

Blootstellingen aan biociden en gewasbeschermingsmiddelen ('Products for protection against and control of microbes and pests')

PRODUCTS	Adults		Children		Total	
	N	%	N	%	N	%
Biocidal products	869	72,84	1.833	81,98	2.702	78,80
Plant protection and pest control products	321	26,91	398	17,80	719	20,97
Products for protection against and control of microbes and pests-uncategorised/unknown	3	0,25	4	0,18	7	0,20
Not otherwise specified	0	0,00	1	0,04	1	0,03
TOTAL NUMBER OF EXPOSURES¹	1.193	100,0	2.236	100,0	3.429	100,0

¹ Gezien er meer dan één product betrokken kan zijn bij een blootstelling, valt de totale som van blootstellingen hoger uit dan het aantal slachtoffers.

Het overgrote deel van blootstellingen aan deze groep wordt ingenomen door biociden (81,6%).

* Biociden ('Biocidal products')

Er zijn in totaal 869 volwassenen en 964 kinderen die blootgesteld waren aan biociden.

De tabel hieronder geeft de onderverdeling van de biociden per type.

Het merendeel van de agentia zijn desinfectiemiddelen en algiciden die niet rechtstreeks op mens of dier mogen worden gebruikt (Type 2), gevolgd door insecticiden voor huishoudelijk gebruik (Type 18).

In type 2 bevinden zich de schimmelvlekkenreinigers en de producten voor de behandeling van zwembadwater op basis van chloor. De groep biociden die van het buitenland komen ("Foreign biocides") is een categorie die door het Antigifcentrum werd gecreëerd.

Ongevallen met biociden van type 2 doen zich voornamelijk voor bij volwassenen en zijn het gevolg van fouten in de behandeling.

PRODUCTS		Adults		Children		Total	
Type	Name	N	%	N	%	N	%
2	Disinfectants and algicides ²	295	30,57	111	11,11	406	20,67
18	Insecticides, acaricides and products to control other arthropods ³	218	22,59	282	28,23	500	25,46
1	Human hygiene	111	11,50	211	21,12	322	16,40
14	Rodenticides	103	10,67	176	17,62	279	14,21
4	Food and feed area	60	6,22	23	2,30	83	4,23
8	Wood preservatives	48	4,97	3	0,30	51	2,60
F	Foreign biocides ⁴	32	3,32	15	1,50	47	2,39
19	Repellents and attractants	30	3,11	164	16,42	194	9,88
10	Construction material preservatives	25	2,59	10	1,00	35	1,78
3	Veterinary hygiene	12	1,24	1	0,10	13	0,66
5	Drinking water disinfectants	11	1,14	1	0,10	12	0,61
11	Preservatives for liquid-cooling and processing systems	9	0,93	1	0,10	10	0,51
22	Embalming and taxidermist fluids	4	0,41	0	0,00	4	0,20
12	Slimicides	3	0,31	0	0,00	3	0,15
21	Antifouling products	2	0,21	0	0,00	2	0,10
6	Preservatives for products during storage	2	0,21	0	0,00	2	0,10
	Not otherwise specified	0	0,00	1	0,10	1	0,05
TOTAL NUMBER OF EXPOSURES ¹		965	100,0	999	100,0	1.964	100,0

¹ Gezien er meer dan één product betrokken kan zijn bij een blootstelling, valt de totale som van blootstellingen hoger uit dan het aantal slachtoffers.

² Not intended for direct application to humans or animals.

³ Excluding products when used as pesticides.

⁴ Categorie aangemaakt door het Antigifcentrum.

Blootstellingen aan levende organismen ('Living organisms')

Planten blijven de grootse groep, gevolgd door dieren, schimmels (waaronder paddenstoelen) en micro-organismen.

Bij blootstellingen aan dieren ('Animalia') gaat het bijna in alle gevallen om insectenbeten.

PRODUCTS	Adults		Children		Total	
	N	%	N	%	N	%
Plantae	618	45,64	1.356	71,29	1.974	60,63
Animalia	515	38,04	292	15,35	807	24,79
Fungi	205	15,14	250	13,14	455	13,97
Microorganisms	15	1,11	3	0,16	18	0,55
Not otherwise specified	1	0,07	1	0,05	2	0,06
TOTAL NUMBER OF EXPOSURES¹	1.354	100,0	1.902	100,0	3.256	100,0

¹ Gezien er meer dan één product betrokken kan zijn bij een blootstelling, valt de totale som van blootstellingen hoger uit dan het aantal slachtoffers.

6.4. Omstandigheden van de intoxicaties bij menselijke slachtoffers

Bij kinderen zijn therapeutische fouten verantwoordelijk voor 16,8% van de ongevallen. Productfouten komen voor bij verwarrende verpakkingen. Veel producten worden verpakt in druppelflacons (etherische oliën, e-vloeistof, anti-wrattenmiddel, ...) en worden verward met vitaminen, oog- of neusdruppels.

Producten die worden overgegoten in drankflessen en dergelijke (terpentine in een glas, ruitensproeiervloeistof in een fles mineraalwater, bleekmiddel in een beker, enz.) geven ook aanleiding tot ongelukken.

Bij volwassenen, ouderen, gehandicapten en demente personen bestaat het risico dat producten per ongeluk worden ingeslikt. Ook bij deze groep veroorzaken producten die op een karretje of nachtkastje worden achtergelaten, soms onopzettelijke fouten. Zicht- en geheugenproblemen leiden tot fouten bij het gebruik van medicijnen (product, overdosis, enz.). Een aantal therapeutische fouten komt in instellingen voor tijdens de distributie van geneesmiddelen (patiëntfout).

Ongevallen die worden veroorzaakt door het inslikken van overgebrachte producten doen zich ook voor bij volwassenen, met name bij producten die in één of andere waterfles van de werkplek worden meegebracht.

Het aantal oproepen voor therapeutische fouten vertegenwoordigt 22,3% van alle blootstellingen. Ongeveer de helft van de fouten zijn overdoseringen.

Bij kinderen komen fouten vaak voor als gevolg van onjuist gebruik van doseerapparatuur (doseerpipetten met dubbele of driedubbele gradaties).

Bij volwassenen gaan oproepen vaak gepaard met het nemen van een hogere dosis van een geneesmiddel.

TYPE BLOOTSTELLINGEN		N	%
Vrijwillige blootstellingen	Intentie zelfdoding	4.763	9,79
	Kwaadaardig gedrag	172	0,35
	Misbruik	322	0,66
	Opzettelijke blootstelling	487	1,00
Onvrijwillige blootstellingen			
Therapeutische vergissing	Overdosis	5.032	10,35
	Verkeerd product	2.540	5,22
	Bijwerkingen	1.212	2,49
	Verkeerde weg	540	1,11
	Verkeerde patiënt	465	0,96
	Tijdschema	407	0,84
	Andere therapeutische fout	396	0,81
	Vervaldatum	192	0,39
	Interactie van geneesmiddelen	62	0,13
	Preparaat	26	0,05
Andere	Accidentele blootstelling	28.696	59,00
	Beroepsmatig	1.185	2,44
	Verontreiniging binnenshuis	916	1,88
	Overgegoten product	544	1,12
	Verontreiniging buitenhuis	91	0,19
	Borstvoeding	36	0,07
	Brand	17	0,03
Niet gespecificeerde blootstellingen	Niet gespecificeerd	539	1,11
TOTAAL AANTAL BLOOTSTELLINGEN¹		48.640	100,0

¹ Gezien er meer dan één slachtoffer betrokken kan zijn bij een oproep, valt de totale som van slachtoffers hoger uit dan het aantal oproepen.

6.5. Dodelijke gevallen

Bij volwassenen werden vijf dodelijke slachtoffers gemeld. Het ging in twee instanties om zelfdoding. De betrokken producten waren Tiapridal® en L-thyroxine® (voor dit specifiek geval is er twijfel over de doodsoorzaak).

Eén gerapporteerd geval betreft een mogelijke nevenwerking van Lamictal®.

Het Antigifcentrum werd ook gecontacteerd voor een sterfgeval na toediening van een vervallen ampul Scopolamine® aan een verkeerde patiënt. De oorzaak van de dood is hier niet duidelijk.

Het laatste geval betreft een oproep van de politie voor een sterfgeval in onduidelijke omstandigheden, waarbij er een vermoeden was van gebruik/misbruik van Dichlorvos.

6.6. Vergiftiging bij dieren

Algemeen

In 2019 ontving het Antigifcentrum 5.410 oproepen voor 5.701 dieren. Deze oproepen kwamen in 38% van dierenartsen. Het ging hierbij vooral om huisdieren: honden (79,6%) en katten (14,9%).

De tabel hieronder geeft de verdeling weer van de betrokken agentia bij vergiftigingen van dieren. Geneesmiddelen en biocides zijn de twee vaakst voorkomende oorzaken van vergiftigingen bij dieren.

Sinds 2010 worden de gevallen waarbij diergeneesmiddelen betrokken zijn, doorgegeven aan het Federaal Agentschap voor Geneesmiddelen en Gezondheidsproducten (FAGG).

PRODUCTS	VICTIMS	
	N	%
Medicinal products and medical devices	1.792	30,94
Human medicines	1.457	25,16
Veterinary medicines	272	4,70
Medical devices	62	1,07
Not otherwise specified	1	0,02
Products for protection against and control of microbes and pests	1.167	20,15
Biocidal products	958	16,54
Plant protection and pest control products	205	3,54
Uncategorised/unknown	3	0,05
Not otherwise specified	1	0,02

PRODUCTS	VICTIMS	
	N	%
Cosmetic, food, tobacco and daily products	823	14,21
Food and food additives	653	11,28
Daily products	77	1,33
Cosmetic products	59	1,02
Tobacco products, electronic cigarettes/mixtures and smokeless tobacco products.	34	0,59
Chemical products	676	11,67
Cleaning, care and maintenance products (excludes biocidal products)	192	3,32
Products for technical appliances and processes	171	2,95
Detergents and auxiliaries for laundry and dishwashing (excludes biocidal products)	87	1,50
Fuels	52	0,90
Paints, coatings and varnishes	50	0,86
Construction materials	32	0,55
Inks, toners and related printing materials	24	0,41
Adhesives and sealants	21	0,36
Air freshener products, fragrances and similar	19	0,33
Household chemicals	18	0,31
Art, writing and office materials	7	0,12
Pyrotechnic products	2	0,03
Chemical products-undefined/unknown use (household chemicals excluded)	1	0,02
Products for plant cultivation and care	181	3,13
Other/unknown agents	149	2,57
Borderline products	58	1,00
Products for animals (non biocides, non veterinary drugs)	41	0,71
Drugs of abuse	39	0,67
Weapons and riot control agents	2	0,03
Living organis	796	13,75
Plantae	647	11,17
Fungi	69	1,19
Animalia	69	1,19
Microorganisms	11	0,19
Substances	55	0,95
Waste	12	0,21
TOTAL NUMBER OF EXPOSURES¹	5.791	100,00

¹ Gezien er meer dan één product betrokken kan zijn bij een blootstelling, valt de totale som van blootstellingen hoger uit (5.791) dan het aantal slachtoffers (5.701 dieren).

Biociden ('Biocidal products')

In de categorie van de biociden en gewasbeschermingsmiddelen ('products for protection against and control of microbes and pests') zijn de biociden (81,3%) het vaakst betrokken.

Onderstaande tabel geeft de verdeling van de biociden weer.

Rodenticiden, producten die worden gebruikt bij de bestrijding van knaagdieren, zijn de belangrijkste oorzaak van biocidevergiftiging bij dieren. Deze producten moeten op de grond worden geplaatst en zijn daarom vaak binnen het bereik van honden, zowel in de openbare ruimte als thuis.

Terwijl in het verleden vrijwel uitsluitend antistollingsremmers bij dierenvergiftigingen betrokken waren, moet er nu rekening worden gehouden met de aanwezigheid op de markt van rodenticiden op basis van chloralose.

In de categorie rodenticiden is 18,8% van de producten in kwestie afkomstig van chloralose. Eind 2018 heeft het Antigifcentrum via het veterinaire compendium voor dierenartsen (BCFvet) een waarschuwing gelanceerd, gericht aan de dierenartsen (<https://www.vetcompendium.be/fr/node/5389>).

Op de website van het Antigifcentrum is ook een rubriek over dit onderwerp gepubliceerd.

Insecticiden voor huishoudelijk gebruik, mierendozen die op de grond worden geplaatst, zijn de tweede meest voorkomende oorzaak van blootstelling aan biociden bij dieren. De inname van de vloeistof uit mierendozen leidt over het algemeen niet tot een risico op vergiftiging. Het gedrag van de hond, die de neiging heeft om snel grote hoeveelheden van een product dat binnen zijn bereik ligt, in te slikken, stelt hem bloot aan een bijzonder risico op vergiftiging.

Katten hebben een bijzonder metabolisme dat hen zeer gevoelig maakt voor bepaalde toxines zoals paracetamol: hun lever heeft een laag glucuronidatievermogen en hun rode bloedcellen zijn heel gevoelig voor oxiderende stoffen. De toxische dosis paracetamol is vijftien keer lager bij katten dan bij mensen.

Permethrine, vaak gebruikt als ongediertebestrijdingsproduct bij honden en als huishoudelijk insecticide, is heel giftig voor katten. Het lage glucuronidatievermogen van de kat maakt haar heel gevoelig voor de neurologische toxiciteit van permethrine.

PRODUCTS		VICTIMS	
Type	Naam	N	%
14	Rodenticides as biocide	659	66,70
18	Insecticides, acaricides and products to control other arthropods ²	239	24,19
2	Disinfectants and algacides ³	29	2,94
19	Repellents and attractants (as biocide)	16	1,62
F	Foreign biocides ⁴	15	1,52
10	Construction material preservatives (Biocide)	13	1,32
4	Food and feed area (Biocide)	9	0,91
3	Veterinary hygiene (Biocide)	4	0,40
8	Wood preservatives (Biocide)	2	0,20
1	Human hygiene (biocide)	1	0,10
	Other biocidal products	1	0,10
TOTAL NUMBER OF EXPOSURES ¹		988	100,0

¹ Gezien er meer dan één product betrokken kan zijn bij een blootstelling, valt de totale som van blootstellingen hoger uit dan het aantal slachtoffers.

² Excluding products when used as pesticides.

³ Not intended for direct application to humans or animals.

⁴ Categorie aangemaakt door het Antigifcentrum.

* Dodelijke slachtoffers bij dieren

Het Antigifcentrum werd 38 keer gebeld voor een vergiftiging met dodelijke afloop bij dieren (met 72 slachtoffers).

Enkele voorbeelden van de giftige stoffen die bij deze sterfgevallen betrokken zijn:

- Bij 7 gevallen (16 slachtoffers) was het product dat betrokken was bij het overlijden niet bekend en de oproep ging o.a. over het type analyse dat op basis van de symptomen moest worden aangevraagd.
- Bij 6 gevallen (10 slachtoffers) behoorde het verantwoordelijk agens toe aan de groep van fytosanitaire en biocide middelen.
- Voor 14 gevallen (30 slachtoffers) werden planten als oorzaak vermeld, waaronder 1 oproep met 15 dode geiten na inname van *Pieris japonica*.

7. ANTIDOTA AFGELEVERD DOOR HET ANTIGIFCENTRUM

In 2019 leverde het Antigifcentrum 20 keer een antidotum af voor de behandeling van een acute intoxicatie. Eén keer betrof dit pralidoxime voor een vergiftiging met organofosfaten. Dit is opvallend minder dan vorig jaar (negen keer). Bovendien was deze aflevering voor diergeneeskundig gebruik.

Acht keer werd 4-methylpyrazole afgeleverd voor een vergiftiging met toxische alcoholen. Deze aantallen liggen in de lijn van het vorige jaar (zeven keer).

Veertien keer leverde het Antigifcentrum digitalisspecifieke antilichamen af voor een intoxicatie met hartglycosiden, veel meer dan in 2018 (4). Silibinine werd voor het eerst sinds lange tijd weer afgeleverd, en dit voor een patiënte die al ernstig symptomatisch was na het eten van amatoxine bevattende paddenstoelen. Succimer werd één keer afgeleverd voor een ambulante behandeling.

Antidotum	Commerciële naam	Aflevering N	Verpakking N
Pralidoxime	Contrathion	1	1 doos 10x 200mg/100mL amp
Digitalisspecifieke antilichamen	Digifab	14	50 dozen 40 mg/4 mL amp
4-Methylpyrazole	Fomepizole	8	33 dozen 5 x 100mg/ 20mL amp
Silibinin	Legalon_Sil	1	4 dozen 4 x 350 mg amp
Succimer	Succinacaptal	1	4 dozen caps 15 x 200mg
TOTAL		25	

AANVRAGEN VOOR INFORMATIE

Onder het aantal oproepen die behandeld werden door de permanentie, tellen we 8.457 oproepen zonder verband met een blootstelling .

Aanvragen	N	%
Type vraag niet gepreciseerd	3.361	39,7
Inlichtingen	1.673	19,8
Geneesmiddelen (andere)	1.148	13,6
Preventie (geen geneesmiddelen)	553	6,5
Inlichtingen, geen betrekking op AGC	552	6,5
Medication compatibility	437	5,2
Onderwijs, gezondheidsopvoeding	146	1,7
Info antidota	113	1,3
Medicijnen en borstvoeding	102	1,2
Samenstelling product	75	0,9
Identificatie (plant, geneesmiddel,...)	65	0,8
Geneesmiddelen en zwangerschap	65	0,8
Borstvoeding, ander	57	0,7
Oproep bestemd voor het NVIC ¹	48	0,6
Bestelling antidota	43	0,5
Inlichtingen (journalist)	19	0,2
TOTAAL	8.457	100,0

¹ NVIC: Nederlands Vergiftigingen Informatie Centrum

De vragen zijn heel gevarieerd: vragen over onder meer het juiste gebruik van een geneesmiddel, het risico van interacties met andere geneesmiddelen, voorzorgsmaatregelen te nemen bij het hanteren van een pesticide of gevaarlijk product, de toxiciteit van bepaalde planten. We streven er ook naar om mensen die vragen hebben die niet voor het Antigifcentrum bedoeld zijn zo goed mogelijk te begeleiden.

De ontvangen vragen per e-mail worden ook besproken. Alleen niet-urgente vragen worden geaccepteerd. De ontvanger krijgt systematisch een bericht en wordt gevraagd in geval van ongeval het noodnummer te vormen.

Vragen over de samenstelling van producten betreffen vaak geneesmiddelen op de buitenlandse markt waarvoor de oproeper het equivalent in België zoekt. Het Centrum ontvangt eveneens vragen afkomstig van buitenlandse antigifcentra die met een Belgisch product geconfronteerd worden.

DIVERSE ACTIVITEITEN

9.1. Projecten en studies

Koolstofmonoxidevergiftiging

Sinds 1995 heeft het Antigifcentrum een nationaal register opgericht voor CO-intoxicaties die worden opgenomen in de urgentiediensten van ziekenhuizen. De ziekenhuizen nemen hieraan op vrijwillige basis deel.

Farmacovigilantie – mensen

Sinds 2001 heeft het Antigifcentrum een overeenkomst met het Federaal Agentschap voor Geneesmiddelen en Gezondheidsproducten voor het doorgeven van alle bijwerkingen van geneesmiddelen waarvoor het Antigifcentrum gecontacteerd wordt. Alle gegevens worden geanalyseerd vooraleer ze worden doorgegeven aan de verantwoordelijke van de afdeling Geneesmiddelenbewaking van het Federale Agentschap voor Geneesmiddelen en Gezondheidsproducten (FAGG). De overeenkomst voorziet het maandelijks doorsturen van gegevens en het opmaken en doorsturen van een jaarrapport.

De gevallen die worden doorgestuurd beantwoorden altijd aan de definitie van ongewenst effect die van toepassing was voor 2012: een schadelijke reactie die niet gewild is en voortkomt uit het toegelaten gebruik van een geneesmiddel in normale hoeveelheid.

Farmacovigilantie - dieren

Sinds 2010 is er een opvolging van de oproepen voor veterinaire geneesmiddelen. De oproepen in verband met een blootstelling met symptomen aan een product voor veterinair gebruik bij de mens of bij het dier, evenals de blootstelling met symptomen aan een geneesmiddel voor humaan gebruik bij het dier, worden in aanmerking genomen.

De gegevens worden elke maand doorgegeven aan de veterinaire eenheid van het FAGG.

Toxicovigilantie – gevaarlijke mengsels

De Conventie omtrent gevaarlijke mengsels die liep tussen het Antigifcentrum en de Dienst Risicobeheersing van de FOD Volksgezondheid (DG5) werd hernomen. Het Antigifcentrum deed een analyse van de oproepen voor intoxicaties met gevaarlijke mengsels, met een bijzondere aandacht voor de corrosieve producten, de wascapsules, de vloeistoffen voor elektronische sigaretten, essentiële oliën en de producten op basis van hypochloriet.

REACH - CLP

Finaal rapport ter voorbereiding tot het in werking brengen van Annex VIII van de CLP-reglementering.

Gewasbeschermingsmiddelen

De studie omvat enerzijds een analyse van de acute blootstellingen aan gewasbeschermingsmiddelen in België bij professionele en niet-professionele gebruikers voor de periode 2015-2018 en anderzijds een jaarlijkse analyse van de acute blootstelling aan gewasbeschermingsmiddelen bij professionele gebruikers en medewerkers voor de periode 2019-2022.

Ook wordt een tweejaarlijkse analyse uitgevoerd van de acute blootstellingen aan gewasbeschermingsmiddelen bij niet-professionele gebruikers en derden (volwassenen en kinderen).

Het contract loopt gedurende 4,5 jaar en voorziet de studie van de acute blootstellingen aan gewasbeschermingsmiddelen in België gedurende de periode 2015-2022.

Biociden

De studie analyseert het profiel van oproepen naar het Antigifcentrum voor acute vergiftigingen die verband houden met het gebruik van biocides voor de periode januari 2015 tot december 2019.

9.2. Congressen, symposia en studiedagen

Congres EAPCCT, Naples, 21-24 mei 2019

Deelnemers: M. Mostin, J. Moens, J. Van Baelen, C. Tobback, L. Stammen.

Descamps A, Vandijck D, Buylaert A, Mostin M, De Paepe P. Characteristics and costs in adults with acute poisoning admitted to the emergency department of a university hospital in Belgium.

Moens J, Van Baelen J, Mostin M, Vandijck D, Descamps A. Towards an optimization of the availability of antidotes in Belgian hospitals.

Lavry P, Mostin M. Prolonged anesthetic emergence after low dose methylene blue for parathyroid gland visualization.

Tobback C, Mostin M. Evaluation of the quality of data submitted by industry to the Belgian Poison Centre.

International Forum on Quality and Safety in Healthcare, 27-29 maart 2019

Descamps A, Vandijck D, Buylaert W, Mostin M, De Paepe P. Acute poisonings admitted to a university hospital in Belgium: characteristics and impact on the costs.

Symposium van de Lage Landen; "Acute intoxicaties", Gent, Het Pand, 21 juni 2019

Deelnemers: A. Descamps, L. Devenyns, M. Fortuin, J. Moens, M. Mostin, J. Van Baelen, L. Stammen, G. Verstegen.

Verstegen G. Voordracht Acute vergiftigingen in het Antigifcentrum.

NVIC Symposium 60 jaar vergiftigingen in Nederland, 13 december 2019

Deelnemer: G. Verstegen

Meeting Poison Centers Göttingen-Brussels-Utrecht, 30-31 januari 2019

Deelnemers: A. Descamps, J. Moens, M. Mostin, C. Tobback, N. Segers, L. Stammen, J. Van Baelen, W. Verelst, H. Van Pelt, B. Claes.

Onderwerpen: New psychoactive substances, Antidotes, Product categorization, Early Warning Systems.

9.3. Voordrachten en vormingen

Y. Haerden. Vorming voor apothekers voor "Société des Pharmaciens Francophones".
17 september, 1 oktober, 15 oktober, 12 november, 26 november, 10 december 2019

C. Tobback. Vorming voor "EHBO-personeel Universiteit Antwerpen" in november 2019.

F. Wuyts. Voordracht voor essenscia. Art 45, Annex VIII, 24 mei 2019.

C. Tobback. Voordracht voor industrie. Aanleveren van correcte data door de industrie aan het AGC, 18 juni 2019.

F. Wuyts. Voordracht voor Luxembourg Institute of Science and Technology (LIST), Groothertogdom Luxemburg, 12 december 2019.

G. Verstegen. Voordracht voor NVIC. Pijnboompitten, 13 december 2019.

10. PERSAANDACHT IN 2019

De publieke aandacht voor het Belgisch Antigifcentrum neemt gestaag toe, met naast een stijgend aantal oproepen een grote belangstelling voor de website en sociale media. Dat is toe te schrijven aan verschillende factoren. Zo zorgde de doortocht van de eikenprocessierups in juni en juli van dit jaar voor een grote toename van het aantal bezoeken aan de website.

Anderzijds trokken meerdere initiatieven de aandacht van de pers.

Zo was er het 360°-project 'Huisje, tuintje...gifje?'. Dit project, terug te vinden via www.antigifcentrum.be/360, laat de bezoeker een virtuele wandeling maken door huis en tuin. Onderweg ontmoet men een heel aantal (gevaarlijke en minder gevaarlijke) producten, die bij inname of blootstelling tot een (mogelijke) vergiftiging kunnen leiden en waarbij praktische tips de kijker preventief waarschuwen voor mogelijke gevaren. Een absolute aanrader voor ouders en kinderen.

Zo ook was er het boek 'Pillen & Producten. Geschiedenis van het Belgisch Antigifcentrum' dat werd uitgegeven naar aanleiding van de pensionering van algemeen directeur Dr. Martine Mostin.

De website noteerde bijna vijf miljoen bezochte pagina's, meer dan drie miljoen unieke bezoekers en drie en een half miljoen sessies. Een bemoedigende vaststelling dat voor vele thema's, zoals de eikenprocessierups, CO-vergiftigingen, honden en chocolade, essentiële oliën, bijen en wespensteken, enz., de website van het Antigifcentrum zowel voor professionals als voor het brede publiek een belangrijke referentiesite blijkt voor betrouwbare informatie over vergiftigingen. Bijdragen onder de vorm van publicaties over de e-sigaret, histamine-intoxicatie, giftige planten, lachgas, fototoxiciteit, kauwennesten, slangenbeten en afrodisiaca droegen bij tot het succes van de website.

In 2019 verschenen er zes nieuwsbrieven voor de bijna tweeduizend ontvangers van onze nieuwsbrief.

Periode	Gebruikers N	Sessies N	Paginaweergaven N
Januari	183.822	209.642	302.912
Februari	166.862	186.895	272.686
Maart	177.608	203.499	287.848
April	192.389	218.848	305.832
Mei	232.704	262.187	372.944
Juni	470.930	543.619	666.466
Juli	441.398	513.653	628.948
Augustus	395.234	450.799	561.810
September	223.367	255.586	346.065
Oktober	252.295	288.049	445.091
November	216.500	246.214	374.195
December	196.453	221.273	305.668
TOTAAL	3.149.562	3.600.264	4.870.465

Kerncijfers van de website www.antigifcentrum.be voor 2019.

Bij de sociale media noteerde het Antigifcentrum 714 volgers op Twitter en 1.506 'Vind ik leuk's' op Facebook. De berichten op deze sociale media bereikten 632.554 personen.

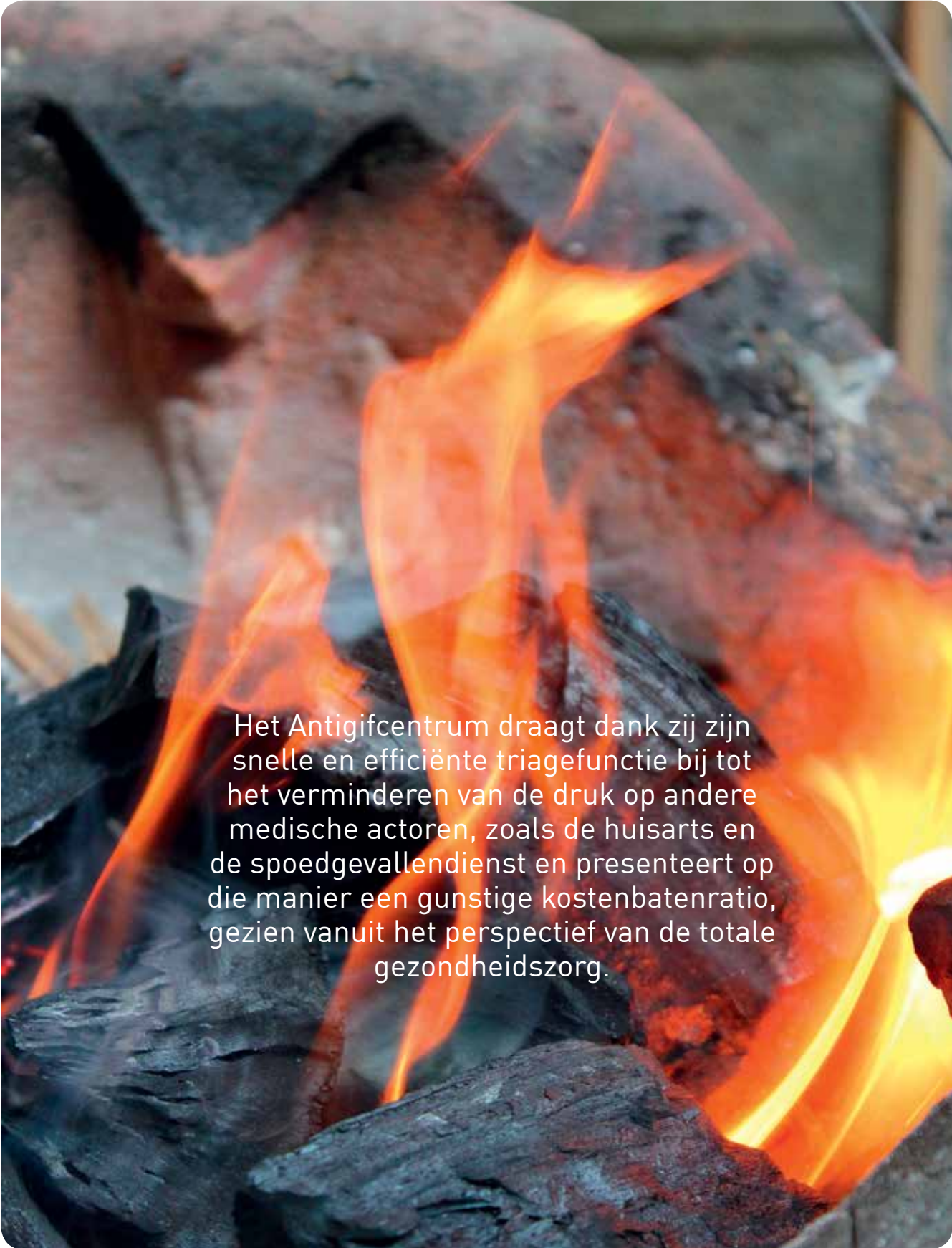
Het Antigifcentrum komt steeds nadrukkelijker in de pers, met 207 vermeldingen. In onderstaande tabel zijn de thema's opgenomen die het meest aan bod kwamen:

Thema	Nederlandstalige pers	Franstalige pers	Totaal
	N	N	N
Algemeen (bvb. jaarrapport, aantal oproepen, meerdere thema's)	18	26	44
CO-vergiftiging	15	8	23
Therapeutische vergissingen	7	13	20
Kwallen	10	8	18
Paddenstoelen	8	9	17
Pompoenen	11	1	12
Huishoudproducten	8	1	9
Lachgas	1	7	8
Eikenprocessierups	3	4	7
E-sigaret	1	5	6
Wascapsules	1	4	5
Planten	3	1	4
Honden/chocolade	2	2	4
Knoopbatterijen	1	2	3
Wespen	1	2	3
Cosmetica	-	3	3
Pieterman	1	1	2
Antivries	-	2	2
Meiklokje	-	2	2
Zelfgemaakt speelgoedslim	-	2	2

Naar aanleiding van het vijftigjarig bestaan van het Belgisch Antigifcentrum in 2013 werden een nieuwe huisstijl en nieuwe website boven de doopvont gehouden. Dat was meteen de start van een vernieuwd communicatiebeleid, dat op alle vlakken jaar na jaar voor meer belangstelling voor het Centrum zorgde. We kunnen al zeven jaar na elkaar telkens weer op meer persaandacht en meer bezoekers voor de website rekenen. In juni 2015 opende het Antigifcentrum ook de poorten van de sociale media, met haar aanwezigheid op Twitter en Facebook, met succes.

Het communicatiebeleid van het Antigifcentrum is tot een onmisbaar instrument uitgegroeid om het bestaan, de werking en de missie van het Antigifcentrum bekend te maken bij het grote publiek en medische professionals.

Het Antigifcentrum draagt dank zij zijn snelle en efficiënte triagefunctie bij tot het verminderen van de druk op andere medische actoren, zoals de huisarts en de spoedgevallendienst en presenteert op die manier een gunstige kostenbatenratio, gezien vanuit het perspectief van de totale gezondheidszorg.

CONCLUSIE

2019 was in meerdere opzichten een bijzonder jaar.

In oktober 2019 ging onze algemeen directeur Dr Martine Mostin na een carrière van 40 jaar in het Antigifcentrum op pensioen.

Dr. Mostin studeerde in 1979 studeerde af als arts aan de ULB. Ze startte haar carrière in het Antigifcentrum als arts van de telefonische hulpverlening. Gepassioneerd door toxicologie in al zijn facetten, leverde ze al snel ook een grote bijdrage aan de verdere uitbouw van de wetenschappelijke documentatie. In 1987 werd ze medisch directeur en in 1991 benoemd tot algemeen directeur. Haar kennis van de toxicologie is legendarisch te noemen. Met grote inzet, veel zin voor nauwkeurigheid en taalgevoel bracht ze het Antigifcentrum tot een niveau waar we trots mogen op zijn.

In oktober werd ze opgevolgd door Anne-Marie Descamps als algemeen directeur en benoemde de Raad van Bestuur prof. dr. Dominique Vandijck tot adjunct algemeen directeur.

Met 60.668 oproepen werd in 2019 de drempel van de 60.000 oproepen overschreden. Dit is een pluim op de hoed van onze experts van de telefonische permanentie, die 24/7 het beste van zichzelf geven om al deze oproepen met grote zorg en verantwoordelijkheidszin te beantwoorden.

De overgang van papieren oproepfiches naar digitale fiches in 2018 werpt zijn vruchten af, met quasi in real time beschikbare informatie, die dataverwerking positief beïnvloedt. Het zorgt ervoor dat we nog beter kunnen tegemoet komen aan de honger naar toxicologische informatie bij de overheid en andere organisaties. Het stelt het Antigifcentrum ook in staat om uit de onschatbare bron aan data de nodige waakzaamheid aan de dag te kunnen leggen in het kader van toxicovigilantie.

Het communicatiebeleid van het Antigifcentrum is tot een belangrijk instrument uitgegroeid om het bestaan, de werking en de missie van het Antigifcentrum bekend te maken bij het grote publiek en medische professionals, maar ook om aan preventie te doen. In 2019 zond het Antigifcentrum zes nieuwsbrieven uit en kreeg het 207 keer pers aandacht. Dankzij de sterke aanwezigheid in de sociale media werden meer dan 630.000 mensen bereikt. De website noteerde bijna vijf miljoen bezochte pagina's, en werd in 2019 verder verrijkt met nieuwe publicaties, onder meer over de e-sigaret, histamine-intoxicatie, giftige planten, lachgas, fototoxiciteit, kauwennesten, slangenbeten en afrodisiaca.

Europa dringt meer en meer binnen in de werking van het Antigifcentrum. Europese regelgeving dringt binnen in de kern van het Antigifcentrum, gepaard gaande met grote investeringen, vooral op het gebied van informatica en beveiliging van informatie. Het is een uitdaging van formaat om hiervoor de nodige middelen bijeen te krijgen.

